

Міжнародний стандарт фінансової звітності 13

Оцінка справедливої вартості

Мета

- 1 Цей МСФЗ:
 - а) визначає *справедливу вартість*;
 - б) містить в одному МСФЗ концептуальну основу оцінювання справедливої вартості; та
 - в) вимагає розкривати інформацію про оцінки справедливої вартості.
- 2 Справедлива вартість – це ринкова оцінка, а не оцінка з урахуванням специфіки суб'єкта господарювання. Для деяких активів та зобов'язань може бути ринкова інформація або ринкові операції, інформація про які відкрита. Для інших активів та зобов'язань може не бути ринкової інформації або ринкових операцій, інформація про які є відкрита. Проте мета оцінки справедливої вартості в обох випадках однакова – визначити ціну, за якою відбувалася б *звичайна операція* продажу актива чи передачі зобов'язання між *учасниками ринку* на дату оцінки за нинішніх ринкових умов (тобто, *вихідну ціну* на дату оцінки з точки зору учасника ринку, який утримує актив або має зобов'язання).
- 3 Якщо ціна на ідентичний актив або зобов'язання не є відкрита, суб'єкт господарювання оцінює справедливу вартість, користуючись іншим методом оцінювання, який максимізує використання відповідних *відкритих вхідних даних* та мінімізує використання *закритих вхідних даних*. Оскільки справедлива вартість – це оцінка на основі даних ринку, то її оцінюють, використовуючи припущення, які використовували б учасники ринку, складаючи ціну актива або зобов'язання, в тому числі припущення про ризик. Внаслідок цього намір суб'єкта господарювання утримувати актив або погасити чи іншим чином виконати зобов'язання не є доречними при оцінюванні справедливої вартості.
- 4 Визначення справедливої вартості зосереджене на активах та зобов'язаннях, оскільки вони є основним предметом облікової оцінки. До того ж, цей МСФЗ слід застосовувати до власних інструментів капіталу суб'єкта господарювання, оцінених за справедливою вартістю.

Сфера застосування

- 5 Цей МСФЗ застосовується, коли інший МСФЗ вимагає або дозволяє скласти оцінки справедливої вартості або розкривати інформацію про оцінки справедливої вартості (та такі оцінки, як справедлива вартість за вирахуванням витрат на продаж, на основі справедливої вартості або розкриття інформації про такі оцінки), за винятком зазначеного в пунктах 6 та 7.
- 6 Оцінка та вимоги розкриття інформації, викладені у цьому МСФЗ, не застосовуються до
 - (а) операцій, платіж за якими здійснюється на основі акцій у межах сфери застосування МСФЗ 2 “Платіж на основі акцій”;
 - (б) операцій оренди у межах сфери застосування МСФЗ 16 “Оренда”; та
 - (в) оцінок, які дещо подібні до справедливої вартості, але не є справедливою вартістю, таких як чиста вартість реалізації в МСБО 2 “Запаси” або вартість при використанні в МСБО 36 “Зменшення корисності активів”.
- 7 Розкриття інформації, що вимагаються цим МСФЗ, не вимагаються для:
 - (а) активів програми, оцінених за справедливою вартістю відповідно до МСБО 19 “Виплати працівникам”;
 - (б) інвестицій програми пенсійного забезпечення, оцінених за справедливою вартістю відповідно до МСБО 26 “Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення”; та
 - (в) активів, для яких сума очікуваного відшкодування – це справедлива вартість за вирахуванням витрат на вибуття відповідно до МСБО 36.
- 8 Концептуальна основа оцінки справедливої вартості, викладена у цьому МСФЗ, застосовується як до первісної, так і для подальшої оцінки, якщо справедлива вартість вимагається або дозволяється іншими МСФЗ.

Оцінка

Визначення справедливої вартості

- 9 Цей МСФЗ визначає справедливу вартість як ціну, яка була б отримана за продаж актива, або сплачена за передачу зобов’язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки.
- 10 В пункті Б2 описано загальний підхід до оцінки справедливої вартості.

Актив або зобов’язання

- 11 Оцінка справедливої вартості – це оцінка конкретного актива або зобов’язання. Тому, оцінюючи справедливу вартість, суб’єкт господарювання має брати до уваги ті характеристики актива або

зобов'язання, які учасники ринку взяли б до уваги, визначаючи ціну актива або зобов'язання на дату оцінки. До таких характеристик належать, наприклад, такі:

- (а) стан та місце розташування актива; та
 - (б) обмеження, якщо вони є, на продаж або використання актива.
- 12 Вплив на оцінку, що виникає внаслідок певної характеристики, буде різним залежно від того, як така характеристика була би врахована учасниками ринку.
- 13 Активом або зобов'язанням, оціненим за справедливою вартістю, може бути або:
- (а) окремий актив або зобов'язання (наприклад, фінансовий інструмент або нефінансовий актив); або
 - (б) група активів, група зобов'язань або група активів та зобов'язань (наприклад, одиниця, яка генерує грошові кошти, або бізнес).
- 14 Те, чи є актив або зобов'язання окремим активом чи зобов'язанням, групою активів, групою зобов'язань чи групою активів та зобов'язань для цілей визнання або розкриття інформації, залежить від його *одиниці обліку*. Одиниця обліку для актива чи зобов'язання визначається відповідно до МСФЗ, який вимагає або дозволяє оцінку справедливої вартості, за винятком передбаченого у цьому МСФЗ.

Операція

- 15 Оцінка справедливої вартості припускає, що актив або зобов'язання обмінюється між учасниками ринку у звичайній операції продажу актива або передачі зобов'язання на дату оцінки за поточних ринкових умов.
- 16 Оцінка справедливої вартості припускає, що операція продажу актива або передачі зобов'язання відбувається або
- (а) на основному ринку для цього актива або зобов'язання; або
 - (б) за відсутності основного ринку – на *найсприятливішому ринку* для цього актива або зобов'язання.
- 17 Суб'єктові господарювання не потрібно здійснювати всебічне дослідження усіх можливих ринків, щоб визначити основний ринок або, за відсутності основного ринку, найсприятливіший ринок, але він має взяти до уваги всю інформацію, яку можна отримати. За відсутності свідчень на користь протилежного положення, ринок, на якому суб'єкт господарювання, як правило, здійснює операцію продажу актива або передачі зобов'язання, приймається за основний ринок або, за відсутності основного ринку, за найсприятливіший ринок.
- 18 Якщо для актива або зобов'язання є основний ринок, то оцінка справедливої вартості представляє ціну та такому ринку (незалежно від того, чи ця ціна є безпосередньо відкритою, чи її оцінку отримано за іншим методом оцінювання), навіть якщо ціна на іншому ринку є потенційно більш сприятливою на дату

МСФЗ 13

оцінки.

- 19 Суб'єкт господарювання повинен мати доступ до основного (або найсприятливішого) ринку на дату оцінки. Оскільки різні суб'єкти господарювання (та бізнеси у цих суб'єктах господарювання) з різними видами діяльності можуть мати доступ до різних ринків, то основний (або найсприятливіший) ринок для одного й того ж актива або зобов'язання може бути різним для різних суб'єктів господарювання (та бізнесів у цих суб'єктах господарювання). Тому основний (або найсприятливіший) ринок (і, отже, учасників ринку) розглядається з погляду суб'єкта господарювання, що передбачає відмінності між суб'єктами господарювання з різними видами діяльності.
- 20 Хоча суб'єкт господарювання повинен мати доступ до ринку, не потрібно, щоб суб'єкт господарювання міг продавати певний актив або передавати певне зобов'язання на дату оцінки, аби мати змогу оцінити справедливую вартість на підставі ціни на такому ринку.
- 21 Навіть якщо немає відкритого ринку, щоб надати інформацію про ціноутворення стосовно продажу актива або передачі зобов'язання на дату оцінки, оцінка справедливої вартості має припускати, що операція відбувається на таку дату, розглянута з погляду учасника ринку, який утримує актив або має зобов'язання. Така уявна операція створює основу для оцінювання ціни продажу актива або передачі зобов'язання.

Учасники ринку

- 22 Суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість актива або зобов'язання, користуючись припущеннями, якими користувалися б учасники ринку, складаючи ціну актива або зобов'язання, та припускаючи, що учасники ринку діють у своїх економічних інтересах.
- 23 У процесі формулювання таких припущень суб'єктові господарювання не потрібно ідентифікувати конкретних учасників ринку. Радше, суб'єкт господарювання має визначити характеристики, які вирізняють учасників ринку загалом, враховуючи чинники, характерні для всього переліченого далі:
- а) актива або зобов'язання;
 - б) основного (або найсприятливішого) ринку для цього актива чи зобов'язання; та
 - в) учасників ринку, з якими суб'єкт господарювання здійснив би операцію на такому ринку.

Ціна

- 24 Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж актива або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції на основному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна), незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншого методу оцінювання.

- 25 Ціну на основному (або найсприятливішому) ринку, використану для оцінки справедливої вартості актива або зобов'язання, не слід коригувати з урахуванням *витрат на операцію*. Витрати на операцію обліковують відповідно до інших МСФЗ. Витрати на операцію не є характеристикою актива чи зобов'язання; радше, вони є характерними для операції та будуть різними залежно від того, як суб'єкт господарювання здійснює операцію з активом чи зобов'язанням.
- 26 Витрати на операцію не включають транспортні витрати. Якщо місце розташування є характеристикою актива (наприклад, у випадку, якщо це товар), ціну на основному (або найсприятливішому) ринку коригують з урахуванням витрат, якщо вони є, які були б понесені для транспортування актива з його поточного місця розташування до ринку.

Застосування до нефінансових активів

Найвигідніше та найкраще використання нефінансових активів

- 27 Оцінка справедливої вартості нефінансового актива враховує здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди шляхом *найвигіднішого та найкращого* використання актива або шляхом продажу його іншому учасникові ринку, який використовуватиме цей актив *найвигідніше та найкраще*.
- 28 Найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива враховує таке використання актива, яке є фізично можливим, юридично дозволеним та фінансово обґрунтованим, а саме:
- (а) використання, яке є фізично можливим, враховує фізичні характеристики актива, які були б взяті до уваги учасниками ринку при визначенні ціни актива (наприклад, місце розташування або розмір об'єкта власності);
 - (б) використання, яке є юридично дозволеним, враховує будь-які юридичні обмеження на використання актива, які були б взяті до уваги учасниками ринку при визначенні ціни актива (наприклад, регулювання зонування, що застосовується до об'єкта власності);
 - (в) використання, яке є фінансово обґрунтованим, враховує, чи генерує використання актива, яке є фізично можливим та юридично дозволеним, адекватний дохід або грошові потоки (враховуючи вартість перетворення актива для такого використання) для отримання інвестиційного доходу, який учасники ринку вимагали б від інвестиції у такий актив, вкладеної для такого використання.
- 29 Найвигідніше та найкраще використання визначається з позиції учасників ринку, навіть якщо суб'єкт господарювання має намір використовувати актив іншим чином. Проте, вважається, що нинішнє використання суб'єктом

МСФЗ 13

господарювання нефінансового актива є найвигіднішим та найкращим, окрім випадків, коли ринок або інші чинники дають підстави вважати, що інше використання учасниками ринку збільшило б до максимальної вартість актива.

- 30 Щоб захистити свою конкурентну позицію, або з інших причин, суб'єкт господарювання може мати намір не використовувати придбаний нефінансовий актив активно, або ж він може мати намір не використовувати актив найвигідніше та найкраще. Наприклад, це може бути у випадку придбаного нематеріального актива, який суб'єкт господарювання планує використовувати з метою захисту, перешкоджаючи іншим користуватися ним. Однак, суб'єкт господарювання має оцінювати справедливую вартість нефінансового актива, припускаючи його найвигідніше та найкраще використання учасниками ринку.

Передумова оцінки для нефінансових активів

- 31 Найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива визначає передумову оцінки, використану для оцінки справедливої вартості актива, а саме:

- (а) найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива може забезпечити максимальну вартість для учасників ринку завдяки його використанню у поєднанні з іншими активами як групи (встановленого або іншим чином зконфігурованого для використання) або у поєднанні з іншими активами та зобов'язаннями (наприклад, бізнес).
 - (i) Якщо найвигідніше та найкраще використання актива – це використання актива у поєднанні з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями, то справедлива вартість актива – це ціна, яка була б отримана у нинішній операції з продажу актива, за припущення, що актив використовуватиметься з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями та що ці активи та зобов'язання (тобто додаткові до нього активи та пов'язані з ним зобов'язання) будуть доступними для учасників ринку.
 - (ii) Зобов'язання, пов'язані з активом та з додатковими активами, включають зобов'язання, які фінансують робочий капітал, але не включають зобов'язання, використані для фінансування активів, що не входять до даної групи активів.
 - (iii) Припущення про найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива має бути послідовним для всіх активів (для яких доречне найвигідніше та найкраще використання) групи активів або групи активів та зобов'язань, у якій актив використовуватиметься.

- б) Найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива може забезпечити максимальну вартість для учасників ринку на індивідуальній основі. Якщо найвигідніше та найкраще використання нефінансового актива – це використання його індивідуально, то справедлива вартість актива – це ціна, яка була б отримана у нинішній операції продажу актива учасникам ринку, які б використовували цей актив індивідуально.
- 32 Оцінка справедливої вартості нефінансового актива передбачає, що актив продається узгоджено з одиницею обліку, визначеною в інших МСФЗ (якою може бути окремий актив). Це так навіть тоді, коли така оцінка справедливої вартості передбачає, що найвигідніше та найкраще використання актива – це використання його у поєднанні з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями, оскільки оцінка справедливої вартості передбачає, що учасник ринку вже утримує додаткові до даного активи та пов'язані з ним зобов'язання.
- 33 В пункті Б3 описано застосування концепції передумови оцінки для нефінансових активів.

Застосування до зобов'язань та власних інструментів капіталу суб'єкта господарювання

Загальні принципи

- 34 Оцінка справедливої вартості передбачає, що фінансове або нефінансове зобов'язання або власний інструмент капіталу суб'єкта господарювання (наприклад, частки участі у власному капіталі, випущені як компенсація при об'єднанні бізнесу) передається учасникові ринку на дату оцінки. Передача зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання передбачає таке:
- а) Зобов'язання лишатиметься непогашеним і сторона-учасник ринку, якій буде здійснено передачу, повинна буде виконати зобов'язання. Зобов'язання не буде погашене з контрагентом або іншим чином на дату оцінки.
 - б) Власний інструмент капіталу суб'єкта господарювання лишатиметься непогашеним, і сторона, якій він передається, – учасник ринку – перебере на себе права та обов'язки, пов'язані з інструментом. Інструмент не буде скасований або іншим чином погашений на дату оцінки.
- 35 Навіть якщо немає відкритого ринку, щоб надати цінову інформацію про передачу зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання (наприклад, тому, що договірні або інші юридичні обмеження перешкоджають передачі таких об'єктів), для таких об'єктів може бути відкритий ринок, якщо інші сторони їх утримують як активи (наприклад, корпоративна облігація або опціон “кол” на акції суб'єкта

МСФЗ 13

- 36 В усіх випадках суб'єкт господарювання має максимізувати використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізувати використання закритих вхідних даних, щоб досягти мети оцінки справедливої вартості, а саме – визначити ціну, за якою відбувалася б звичайна операція передачі зобов'язання або інструмента капіталу між учасниками ринку на дату оцінки за нинішніх ринкових умов.

Зобов'язання та інструменти капіталу, утримувані іншими сторонами як активи

- 37 Якщо ціни котирування для передачі ідентичного або подібного зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання немає, а ідентичний об'єкт утримує інша сторона як актив, то суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість зобов'язання або інструменту капіталу з позиції учасника ринку, який утримує ідентичний об'єкт як актив на дату оцінювання.
- 38 В таких випадках суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість зобов'язання або інструменту капіталу таким чином:
- (а) за допомогою ціни котирування на *активному ринку* на ідентичний об'єкт, утримуваний іншою стороною як актив, якщо така ціна є;
 - (б) якщо такої ціни немає, – за допомогою інших відкритих вхідних даних, таких як ціна котирування на ринку, який не є активним, на ідентичний об'єкт, утримуваний іншою стороною як актив;
 - (в) якщо відкритих цін в а) та б) немає, – за допомогою іншого методу оцінювання, такої як:
 - (i) *дохідний підхід* (наприклад, метод теперішньої вартості, який враховує майбутні грошові потоки, які учасник ринку очікував би отримувати від утримування зобов'язання або інструменту капіталу як актива; див. пункти Б10 та Б11);
 - (ii) *ринковий підхід* (наприклад, користуючись цінами котирування на подібні зобов'язання або інструменти капіталу, утримувані іншими сторонами як активи; див. пункти Б5–Б7).
- 39 Суб'єкт господарювання коригує ціну котирування зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання, утримуваного іншою стороною як актив, лише якщо є чинники, характерні для цього актива, що не застосовуються до оцінки справедливої вартості зобов'язання або інструменту капіталу. Суб'єкт господарювання має забезпечити, щоб ціна актива не відображала вплив обмеження, що перешкоджає продажу такого актива. Деякими чинниками, які можуть вказувати на те, що ціну котирування актива слід скоригувати, є такі:
- (а) ціна котирування актива стосується подібного (але не ідентичного) зобов'язання чи інструменту капіталу, утримуваного іншою

стороною як актив. Наприклад, зобов'язання або інструмент капіталу може мати певну особливість (наприклад, кредитна якість емітента), яка відрізняється від тієї, що відображена в справедливій вартості подібного зобов'язання або інструменту капіталу, утримуваного як актив;

- б) одиниця обліку актива не така сама, як для зобов'язання або інструменту капіталу. Наприклад, для зобов'язань у деяких випадках ціна на актив відображає загальну ціну пакету, що складається як з сум, що мають бути отримані від емітента, так і з сум, що мають бути отримані від третьої сторони як забезпечення за кредитом. Якщо одиниця обліку для зобов'язання не така сама, як для загального пакету, то мета полягає у тому, щоб оцінити справедливую вартість зобов'язання емітента, а не справедливую вартість загального пакету. Отже, у таких випадках, суб'єкт господарювання коригуватиме відкриту ціну на актив, щоб виключити вплив забезпечення кредиту, наданого третьою стороною.

Зобов'язання та інструменти власного капіталу, що не утримуються іншими сторонами як активи

- 40 Якщо ціни котирування для передачі ідентичного або подібного зобов'язання або власного інструмента капіталу суб'єкта господарювання немає, а ідентичний об'єкт не утримує інша сторона як актив, то суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість зобов'язання або інструменту капіталу за допомогою методу оцінювання з позиції учасника ринку, який має виконати зобов'язання або випустив права вимоги на капітал.
- 41 Наприклад, застосовуючи метод теперішньої вартості, суб'єкт господарювання може врахувати або
- (а) майбутнє вибуття грошових коштів, які, за очікуваннями, поніс би учасник ринку при виконанні зобов'язання, включаючи компенсацію, яку вимагав би учасник ринку за взяття зобов'язання (див. пункти Б31–Б33); або
- б) суму, яку отримав би учасник ринку, щоб узяти або випустити ідентичне зобов'язання або інструмент капіталу, виходячи з припущень, якими користувалися б учасники ринку, визначаючи ціну на ідентичний об'єкт (наприклад, який має такі самі кредитні характеристики) на основному (або найсприятливішому) ринку для випуску зобов'язання або інструменту капіталу з такими самими контрактними умовами.

Ризик невиконання

- 42 Справедлива вартість зобов'язання відображає вплив *ризик невиконання*. Ризик невиконання включає, зокрема, власний кредитний ризик суб'єкта господарювання (як визначено в МСФЗ 7 “*Фінансові інструменти: розкриття інформації*”). Ризик невиконання, за припущенням, однаковий до та після

МСФЗ 13

передачі зобов'язання.

- 43 Оцінюючи справедливу вартість зобов'язання, суб'єкт господарювання бере до уваги вплив свого кредитного ризику (кредитної позиції) та інших чинників, які можуть вплинути на ймовірність того, що зобов'язання буде або не буде виконане. Такий вплив може бути різним залежно від зобов'язання, наприклад:
- (а) чи є зобов'язання обов'язком надати грошові кошти (фінансове зобов'язання), чи обов'язком надати товари або послуги (нефінансове зобов'язання);
 - (б) умови забезпечення кредитів, пов'язані з зобов'язанням, якщо вони є.
- 44 Справедлива вартість зобов'язання відображає вплив ризику невиконання на основу його одиниці обліку. Емітент зобов'язання, випущеного з невіддільним забезпеченням кредитів з боку третьої сторони, що обліковується окремо від зобов'язання, не повинен включати вплив забезпечення кредитів (наприклад, наданої третьою стороною гарантії боргу) в оцінку справедливої вартості зобов'язання. Якщо забезпечення кредитів обліковується окремо від зобов'язання, то емітент, оцінюючи справедливу вартість зобов'язання, братиме до уваги власну кредитну позицію, а не кредитну позицію третьої сторони – гаранта.

Обмеження, що перешкоджає передачі зобов'язання або власних інструментів капіталу суб'єкта господарювання

- 45 Оцінюючи справедливу вартість зобов'язання або власного інструмента капіталу суб'єкта господарювання, суб'єкт господарювання не повинен включати окремі вхідні дані або коригування інших *вхідних даних*, пов'язані з існуванням обмеження, яке перешкоджає передачі об'єкта. Вплив обмеження, яке перешкоджає передачі зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання, явно або неявно включений в інші вхідні дані для оцінки справедливої вартості.
- 46 Наприклад, на дату операції обидва – і кредитор, і дебітор – прийняли ціну операції на зобов'язання з повним знанням того, що зобов'язання включає обмеження, яке перешкоджає його передачі. Внаслідок того, що обмеження включене в ціну операції, окремі вхідні дані або коригування існуючих вхідних даних не потрібні на дату операції, щоб відобразити вплив обмеження на передачу. Подібно до того, окремі вхідні дані або коригування існуючих вхідних даних не потрібні на подальші дати оцінки, щоб відобразити вплив обмеження на передачу.

Фінансове зобов'язання з ознакою “до запитання”

- 47 Справедлива вартість фінансового зобов'язання з ознакою “до запитання” (наприклад, депозит “до запитання”) не менша, ніж сума до сплати на вимогу, дисконтована починаючи з першої дати, коли таку суму можуть вимагати до сплати.

Застосування до фінансових активів та фінансових зобов'язань з позиціями у ринкових ризиках або кредитному ризику контрагента, що взаємно компенсуються

- 48 Суб'єкт господарювання, який утримує групу фінансових активів та фінансових зобов'язань, зазнає ринкових ризиків (як визначено в МСФЗ 7) та кредитного ризику (як визначено в МСФЗ 7) кожного з контрагентів. Якщо суб'єкт господарювання здійснює управління такою групою фінансових активів та фінансових зобов'язань на основі чистих ринкових ризиків або чистого кредитного ризику, на які він наражається, то суб'єктові господарювання дозволяється застосовувати виняток до цього МСФЗ для оцінювання справедливої вартості. Цей виняток дозволяє суб'єктові господарювання оцінювати справедливую вартість групи фінансових активів та фінансових зобов'язань на основі ціни, яка була б отримана за продаж чистої довгої позиції (тобто актива) для певного ризику або за передачу чистої короткої позиції (тобто зобов'язання) для певного ризику у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки за нинішніх ринкових умов. Відповідно, суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість групи фінансових активів та фінансових зобов'язань відповідно до того, як учасники ринку визначили б ціну чистого ризику на дату оцінки.
- 49 Суб'єктові господарювання дозволяється використовувати виняток у пункті 48 лише якщо суб'єкт господарювання здійснює все вказане далі:
- а) здійснює управління групою фінансових активів та фінансових зобов'язань на основі чистого ринкового ризику (або ризиків) або кредитного ризику певного контрагента, на які він наражається, відповідно до задокументованої стратегії управління ризиками або інвестиційної стратегії суб'єкта господарювання;
 - б) надає інформацію на такій підставі про групу фінансових активів та фінансових зобов'язань провідному управлінському персоналові суб'єкта господарювання, як визначено в МСБО 24 *“Розкриття інформації про пов'язані сторони”*; та
 - в) від нього вимагається або він вибрав оцінювати такі фінансові активи та фінансові зобов'язання за справедливою вартістю у звіті про фінансовий стан на кінець кожного звітного періоду.
- 50 Виняток у пункті 48 не стосується подання фінансової звітності. В деяких випадках основа для подання фінансових інструментів у звіті про фінансовий стан відрізняється від основи для оцінки фінансових інструментів, наприклад, якщо МСФЗ не вимагає або дозволяє подавати фінансові інструменти на нетто-основі. У таких випадках суб'єктові господарювання, можливо, потрібно відносити коригування на рівні портфеля (див. пункти 53–56) до окремих активів або зобов'язань, які становлять групу фінансових активів та фінансових зобов'язань, управління якими здійснюється на основі чистого ризику, на який наражається суб'єкт господарювання. Суб'єкт господарювання виконує такі

МСФЗ 13

віднесення на обґрунтованій та послідовній основі, користуючись методом, що відповідає обставинам.

- 51 Щоб скористатися винятком у пункті 48, суб'єкт господарювання приймає рішення стосовно облікової політики відповідно до МСБО 8 “*Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки*”. Суб'єкт господарювання, який користується винятком, має застосовувати таку облікову політику, включаючи свою політику віднесення коригувань цін попиту та пропозиції (див. пункти 53–55) та кредитних коригувань (див. пункт 56), якщо доречно, послідовно з періоду у період для певного портфеля.
- 52 Виняток у пункті 48 застосовується лише до фінансових активів, фінансових зобов'язань та інших контрактів у межах сфери застосування МСБО 39 “*Фінансові інструменти: визнання та оцінка*” або МСФЗ 9 “*Фінансові інструменти*”. Фінансові активи та фінансові зобов'язання, про які йдеться в пунктах 48–51 та 53–56, слід розуміти як застосування до всіх контрактів, що належать до сфери застосування МСБО 39 та МСФЗ 9 та обліковуються відповідно до них, незалежно від того, чи відповідають вони визначенням фінансових активів чи фінансових зобов'язань, наведених в МСБО 32 “*Фінансові активи: подання*”.

Позиція щодо ринкових ризиків

- 53 Якщо суб'єкт господарювання користується винятком у пункті 48 для оцінки справедливої вартості групи фінансових активів та фінансових зобов'язань, управління якими здійснюється на основі чистої позиції щодо певного ринкового ризику (або ризиків), на який наражається суб'єкт господарювання, то суб'єкт господарювання застосовує ціну у межах спреду між ціною попиту та пропозиції, який найкраще представляє справедливу вартість за даних обставин для чистої позиції щодо цих ринкових ризиків, на які наражається суб'єкт господарювання (див. пункти 70 та 71).
- 54 Якщо суб'єкт господарювання користується винятком у пункті 48, то він має забезпечити, що ринковий ризик (або ризики), на який він наражається у такій групі фінансових активів та фінансових зобов'язань, практично однакові. Наприклад, суб'єкт господарювання не повинен об'єднувати ризик ставки відсотка, пов'язаний з фінансовим активом, з ціновим ризиком на певні товари, пов'язаним з фінансовим зобов'язанням, оскільки це не зменшить процентний ризик або ціновий ризик на певні товари, яких зазнає такий суб'єкт господарювання. При використанні винятку в пункті 48, будь-який базисний ризик, що виникає внаслідок того, що параметри ринкового ризику не ідентичні, слід врахувати в оцінці справедливої вартості фінансових активів та фінансових зобов'язань у групі.
- 55 Подібно до того, тривалість дії на суб'єкт господарювання певного ринкового ризику (або ризиків), що виникає внаслідок фінансових активів та фінансових зобов'язань, має бути практично однаковою. Наприклад, суб'єкт господарювання, який застосовує 12-місячний ф'ючерсний контракт проти грошових потоків, пов'язаних з ризиком ставки відсотка, вартість якого

відповідає ризикові за 12 місяців, у зв'язку з п'ятирічним фінансовим інструментом у групі, до якої належать лише такі фінансові активи та фінансові зобов'язання, оцінює справедливу вартість 12-місячного ризику ставки відсотка на нетто основі, а решту ризику ставки відсотка (тобто роки 2–5) – на бруто-основі.

Позиція щодо кредитного ризику певного контрагента

- 56 Використовуючи виняток у пункті 48 для оцінювання справедливої вартості групи фінансових активів та фінансових зобов'язань перед певним контрагентом, суб'єкт господарювання має включати вплив на суб'єкта господарювання чистого кредитного ризику цього контрагента, або вплив на контрагента чистого кредитного ризику суб'єкта господарювання до оцінки справедливої вартості, коли учасники ринку взяли б до уваги будь-які існуючі домовленості, які зменшують кредитний ризик у випадку дефолту (наприклад, генеральний договір нетінгу з контрагентом або договір, що вимагає обмін заставою на основі чистої позиції кредитного ризику кожної сторони по відношенню до іншої сторони). Оцінка справедливої вартості повинна відображати очікування учасників ринку стосовно ймовірності того, що така угода юридично може бути виконана у випадку дефолту.

Справедлива вартість при первісному визнанні

- 57 Коли придбано актив або взято зобов'язання в операції обміну такого актива або зобов'язання, ціна операції – це ціна, сплачена за придбання актива або отримана за взяття зобов'язання (тобто *ціна входження*). З протилежного боку, справедлива вартість актива або зобов'язання – це ціна, яка була б отримана за продаж актива або сплачена за передачу зобов'язання (тобто *ціна виходу*). Суб'єкти господарювання не обов'язково продають активи за цінами, сплаченими при їх придбанні. Так само, суб'єкти господарювання не обов'язково передають зобов'язання за цінами, отриманими на момент їх прийняття.
- 58 В багатьох випадках ціна операції дорівнюватиме справедливій вартості (наприклад, це може бути у випадку, коли на дату операції операція придбання актива відбувається на ринку, на якому актив був би проданий).
- 59 Визначаючи, чи дорівнює справедлива вартість при первісному визнанні ціні операції, суб'єкт господарювання має врахувати всі чинники, характерні для даної операції та актива чи зобов'язання. В пункті Б4 описано ситуації, у яких ціна операції може не представляти справедливую вартість актива чи зобов'язання при первісному визнанні.
- 60 Якщо інший МСФЗ вимагає або дозволяє суб'єктові господарювання оцінювати актив або зобов'язання за справедливою вартістю, і ціна операції відрізняється від справедливої вартості, то суб'єкт господарювання визнає отриманий в результаті прибуток або збиток у прибутку або збитку, окрім випадків, коли такий МСФЗ передбачає інше.

Методи оцінки вартості

- 61 Суб'єкт господарювання застосовує методи оцінки вартості, які відповідають обставинам та для яких є достатньо даних, щоб оцінити справедливу вартість, максимізуючи використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізуючи використання закритих вхідних даних.
- 62 Мета застосування методу оцінки вартості – визначити ціну, за якою відбулася б звичайна операція продажу актива чи передачі зобов'язання між учасниками ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов. Три широко застосовувані методи оцінки вартості такі: ринковий підхід, *витратний підхід* та дохідний підхід. Основні аспекти цих підходів стисло викладені в пунктах Б5–Б11. Для оцінки справедливої вартості суб'єкт господарювання застосовує методи оцінки вартості, що відповідають одному або кільком зазначеним підходам.
- 63 В деяких випадках годитиметься один метод оцінки вартості (наприклад, при оцінюванні актива або зобов'язання з використанням цін котирування на активному ринку для ідентичних активів або зобов'язань). В інших випадках годитимуться декілька методів (наприклад, це може бути у випадку, коли оцінюється одиниця, що генерує грошові кошти). Якщо для оцінки справедливої вартості застосовують кілька методів оцінки, то результати (тобто, відповідні показники справедливої вартості) слід оцінювати, враховуючи прийнятність діапазону значень, на які вказують такі результати. Оцінка справедливої вартості – це точка в діапазоні, яка найкраще представляє справедливу вартість за даних обставин.
- 64 Якщо ціна операції – це справедлива вартість при первісному визнанні, адля оцінки справедливої вартості у наступних періодах застосовуватимуть методу оцінки вартості, у якій використовуються закриті вхідні дані, то метод оцінки слід калібрувати так, щоб при первісному визнанні результат методу оцінки дорівнював ціні операції. Калібрування забезпечує відображення методом оцінки вартості поточних ринкових умов, і це допомагає суб'єктові господарювання визначити, чи необхідне коригування методу оцінки вартості (наприклад, може бути характеристика актива чи зобов'язання, яку метод оцінки вартості не враховує). Після первісного визнання, оцінюючи справедливу вартість за допомогою методу оцінки вартості або методів, які використовують закриті дані, суб'єкт господарювання має забезпечити, щоб такі методи оцінювання вартості відображали дані, які спостерігаються на ринку (наприклад, ціну на подібний актив або зобов'язання) на дату оцінювання.
- 65 Методи оцінювання вартості, що використовуються для оцінки справедливої вартості, слід застосовувати послідовно. Проте зміна в методі оцінювання або у способі його застосування (наприклад, зміна вагових коефіцієнтів при застосуванні кількох методів оцінки або зміна коригування, що застосовується до методу оцінювання вартості) є доречною, якщо наслідком такої зміни є оцінка, яка так само або краще представляє справедливу вартість за даних обставин. Це може бути, наприклад, у випадку настання будь-якої з таких подій

- а) сформувались нові ринки;
 - б) стає доступною нова інформація;
 - в) інформація, що використовувалась раніше, тепер недоступна;
 - г) методи оцінки вартості вдосконалились; або
 - г) змінилися ринкові умови.
- 66 Зміни величин внаслідок зміни в методиці оцінювання або її застосуванні слід обліковувати як зміну облікової оцінки відповідно до МСБО 8. Проте розкриття інформації, що вимагається в МСБО 8 стосовно зміни облікової оцінки, не вимагається для змін величин внаслідок зміни в методиці оцінювання або її застосуванні.

Вхідні дані для методів оцінки вартості

Загальні принципи

- 67 **Методи оцінки вартості, що застосовуються для оцінки справедливої вартості, мають максимізувати використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізувати використання закритих вхідних даних.**
- 68 Приклади ринків, у яких вхідні дані можуть бути відкритими для деяких активів та зобов'язань (наприклад, фінансових інструментів): фондові ринки, дилерські ринки, біржові ринки та ринки без участі посередників (див. пункт Б34).
- 69 Суб'єкт господарювання має відібрати вхідні дані, які відповідають характеристикам актива чи зобов'язання, що їх брали б до уваги учасники ринку в операції з активом чи зобов'язанням (див. пункти 11 та 12). В деяких випадках такі характеристики приводять до застосування коригування, такого як премія чи дисконт (наприклад, премія за контроль або дисконт при придбанні неконтрольованої частки). Проте оцінка справедливої вартості не повинна включати премію або дисконт, що не відповідають одиниці обліку в МСФЗ, який вимагає або дозволяє оцінку справедливої вартості (див. пункти 13 та 14). Премії або дисконти, що відображають обсяг як характеристику частки, утримуваної суб'єктом господарювання (зокрема, чинник блокування, який коригує ціну котирування актива або зобов'язання, оскільки звичайний денний обсяг торгівлі не достатній, щоб поглинути кількість, утримувану суб'єктом господарювання, як описано в пункті 80), а не як характеристику самого актива чи зобов'язання (наприклад, премія за контроль при оцінюванні справедливої вартості контрольованої частки участі) в оцінці справедливої вартості не дозволяються. В усіх випадках, якщо для актива чи зобов'язання є ціна котирування на активному ринку (тобто *вхідні дані 1-го рівня*), то, оцінюючи справедливую вартість, суб'єкт господарювання має використати цю ціну без коригування, за винятком ситуацій, визначених в пункті 79.

Вхідні дані на основі цін попиту та пропозиції

- 70 Якщо актив або зобов'язання, оцінені за справедливою вартістю, має ціну

МСФЗ 13

попиту та ціну пропозиції (наприклад, вхідні дані з дилерського ринку), то ціна у межах спреду між ціною попиту та ціною пропозиції, яка найкраще представляє справедливую вартість за даних обставин, має бути використана для оцінки справедливої вартості, незалежно від того, до якої категорії відносяться вхідні дані в ієрархії справедливої вартості (тобто 1-го, 2-го чи 3-го рівня; див. пункти 72–90). Використання цін попиту для позицій активів та цін пропозиції для позицій зобов'язань дозволяється, але не вимагається.

- 71 Цей МСФЗ не забороняє використовувати середньоринковеціноутворення або інші домовленості щодо ціноутворення, які використовуються учасниками ринку, як практичний спосіб оцінки справедливої вартості у межах спреду між ціною попиту та ціною пропозиції.

Ієрархія справедливої вартості

- 72 З метою підвищення узгодженості та зіставності оцінок справедливої вартості та пов'язаного з ними розкриття інформації, цей МСФЗ встановлює ієрархію справедливої вартості, у якій передбачено три рівня (див. пункти 76–90) вхідних даних для методів оцінювання вартості, що використовуються для оцінки справедливої вартості. Ієрархія справедливої вартості встановлює найвищий пріоритет для цін котирування (нескоригованих) на активних ринках на ідентичні активи або зобов'язання (вхідні дані 1-го рівня) та найнижчий пріоритет для закритих вхідних даних (*вхідні дані 3-го рівня*).
73. В деяких випадках вхідні дані, що використовуються для оцінки справедливої вартості актива чи зобов'язання, можуть бути віднесені до різних рівнів ієрархії справедливої вартості. В таких випадках оцінка справедливої вартості відноситься до певної категорії повністю до того ж рівня ієрархії справедливої вартості, що і вхідні дані найнижчого рівня, які є важливими для усієї оцінки. Оцінювання важливості конкретних вхідних даних для усієї оцінки потребує судження з урахуванням чинників, характерних для даного актива чи зобов'язання. Коригування, здійснювані для отримання оцінок на основі справедливої вартості, такі як витрати на продаж при оцінюванні справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж, не слід брати до уваги при визначенні рівня ієрархії справедливої вартості, до якого відноситься оцінка справедливої вартості.
- 74 Наявність доречних вхідних даних та їхня відносна суб'єктивність може вплинути на вибір відповідних методів оцінки вартості (див. пункт 61). Проте ієрархія справедливої вартості встановлює пріоритетність вхідних даних для методів оцінки вартості, а не методів оцінки, що використовуються для оцінки справедливої вартості. Наприклад, оцінка справедливої вартості, складена за методом теперішньої вартості, може бути віднесена до 2-го рівня чи 3-го рівня, залежно від вхідних даних, які є важливими для усієї оцінки, та рівня ієрархії справедливої вартості, до якого відносяться такі вхідні дані.
- 75 Якщо відкриті вхідні дані вимагають коригування з використанням закритих вхідних даних, і результатом такого коригування є значно вища або нижча оцінка справедливої вартості, то отримана в результаті оцінка буде віднесена до

3-го рівня ієрархії справедливої вартості. Наприклад, якщо учасник ринку взяв би до уваги вплив обмеження на продаж актива, оцінюючи ціну такого актива, то суб'єкт господарювання скоригує ціну котирування, щоб відобразити вплив цього обмеження. Якщо ж така ціна котирування належить до *вхідних даних 2-го рівня*, а коригування – це закриті вхідні дані, що є важливими для всієї оцінки, то оцінку відносять до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості.

Вхідні дані 1-го рівня

- 76 Вхідні дані 1-го рівня – це ціни котирування (нескориговані) на активних ринках на ідентичні активи або зобов'язання, до яких суб'єкт господарювання може мати доступ на дату оцінки.
- 77 Ціна котирування на активному ринку є найнадійнішим свідченням справедливої вартості і за наявності має бути використана без коригування для оцінки справедливої вартості, окрім ситуацій, визначених у пункті 79.
- 78 Вхідні дані 1-го рівня будуть доступні для багатьох фінансових активів та фінансових зобов'язань, деякі з яких можуть бути обміняні на кількох активних ринках (наприклад, на різних біржах). Тому у 1-ому рівні основна увага спрямована на визначення обох таких моментів:
 - а) основного ринку для актива чи зобов'язання або, за відсутності основного ринку, – найсприятливішого ринку для актива чи зобов'язання;
 - б) чи може суб'єкт господарювання здійснити операцію для цього актива або зобов'язання за такою ціною на такому ринку на дату оцінки.
- 79 Суб'єкт господарювання не здійснює коригування вхідних даних 1-го рівня, за винятком таких обставин:
 - а) якщо суб'єкт господарювання утримує велику кількість подібних (але не ідентичних) активів або зобов'язань (наприклад, боргових цінних паперів), що оцінюються за справедливою вартістю, а ціни котирування на активному ринку є, але їх не можна легко отримати для кожного з таких активів або зобов'язань окремо (наприклад, з огляду на велику кількість подібних активів або зобов'язань, утримуваних суб'єктом господарювання, може бути складно отримати інформацію про ціни для кожного окремого актива або зобов'язання на дату оцінки). У такому випадку, для прискорення отримання оцінки на практиці, суб'єкт господарювання може оцінювати справедливу вартість за допомогою альтернативного метода ціноутворення, який не базується виключно на цінах котирування (наприклад, матричне ціноутворення). Проте використання альтернативного методу ціноутворення приводить до того, що оцінка справедливої вартості належить до категорії нижчого рівня в ієрархії справедливої вартості;
 - б) якщо ціна на активному ринку не представляє справедливую вартість на дату оцінки. Це може бути, наприклад, у випадку, коли важливі

події (такі як операції на ринку без посередників, торги на брокерському ринку або оголошення) відбуваються після закриття ринку, але до дати оцінки. Суб'єкт господарювання встановлює та послідовно застосовує політику ідентифікації таких подій, які можуть вплинути на оцінки справедливої вартості. Проте, якщо ціна котирування коригується для відображення нової інформації, коригування приводить до віднесення оцінки справедливої вартості до категорії нижчого рівня в ієрархії справедливої вартості;

- в) при оцінці справедливої вартості зобов'язання або власного інструменту капіталу суб'єкта господарювання за допомогою ціни котирування на ідентичний об'єкт, що продається та купується як актив на активному ринку, і така ціна має бути скоригована для урахування чинників, характерних для об'єкта або актива (див. пункт 39). Якщо коригування ціни котирування актива не вимагається, то результат є оцінка справедливої вартості, що належить до категорії 1-го рівня в ієрархії справедливої вартості. Однак будь-яке коригування ціни котирування актива приведе до віднесення оцінки справедливої вартості до категорії нижчого рівня в ієрархії справедливої вартості.

- 80 Якщо суб'єкт господарювання утримує позицію за одним активом або зобов'язанням (в тому числі позицію, яка складається з великої кількості ідентичних активів або зобов'язань, таких як утримування фінансових інструментів), і актив або зобов'язання продається і купується на активному ринку, то справедливую вартість актива чи зобов'язання слід оцінювати у межах 1-го рівня як добуток ціни котирування окремого актива чи зобов'язання на кількість, утримувану суб'єктом господарювання. Це справедливо навіть для випадку, коли звичайний щоденний обсяг торгівлі ринку не достатній, щоб поглинути утримувану кількість, а розміщення заявок на продаж цієї позиції в одній операції може вплинути на ціну котирування.

Вхідні дані 2-го рівня

- 81 Вхідні дані 2-го рівня – це вхідні дані (окрім цін котирування, віднесених до 1-го рівня), які можна спостерігати для актива чи зобов'язання, прямо або опосередковано.
- 82 Якщо актив або зобов'язання має визначений (контрактний) строк, то вхідні дані 2-го рівня повинні бути відкритими протягом практично всього строку цього актива чи зобов'язання. До вхідних даних 2-го рівня належать:
- а) ціни котирування на подібні активи чи зобов'язання на активних ринках;
 - б) ціни котирування на ідентичні або подібні активи чи зобов'язання на ринках, які не є активними;
 - в) вхідні дані, окрім цін котирування, які можна спостерігати для актива чи зобов'язання, наприклад:

- а. ставки відсотка та криві дохідності, що спостерігаються на звичайних інтервалах котирування;
 - б. допустима змінність; та
 - с. кредитні спреди
- г) *вхідні дані, підтверджені ринком.*
- 83 Коригування вхідних даних 2-го рівня буде різним залежно від чинників, характерних для актива чи зобов'язання. До таких чинників належать, зокрема, такі:
- а) стан та місце розташування актива;
 - б) те, якою мірою вхідні дані пов'язані з об'єктами, які можна порівняти з даним активом чи зобов'язанням (в тому числі чинники, описані в пункті 39); та
 - в) обсяг або рівень діяльності на ринках, на яких можна спостерігати вхідні дані.
- 84 Коригування вхідних даних 2-го рівня, які є важливими для всієї оцінки, може привести до того, що оцінка справедливої вартості належатиме до категорії 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, якщо коригування використовує значні закриті дані.
- 85 В пункті Б35 описано використання вхідних даних 2-го рівня для окремих активів та зобов'язань.

Вхідні дані 3-го рівня

- 86 Вхідні дані 3-го рівня – це вхідні дані для актива чи зобов'язання, які закриті.
- 87 Закриті вхідні дані слід використовувати для оцінки справедливої вартості, якщо відповідних відкритих даних немає, що передбачається в ситуаціях, коли діяльність ринку для актива або зобов'язання на дату оцінки незначна, або її взагалі немає. Проте, мета оцінки справедливої вартості лишається такою ж, тобто ціна виходу на дату оцінки з позиції учасника ринку, який утримує актив чи несе зобов'язання. Отже, закриті вхідні дані мають відображати припущення, які використовували б учасники ринку, встановлюючи ціну на актив або зобов'язання, в тому числі припущення про ризик.
- 88 Припущення про ризик включає ризик, властивий певній методиці оцінювання, що використовується для оцінки справедливої вартості, (такої як модель ціноутворення) та ризик, властивий вхідним даним цього методу оцінки вартості. Оцінка, яка не включає коригування для урахування ризику, не представляє оцінку справедливої вартості, якщо учасники ринку включили б таке коригування, визначаючи ціну актива або зобов'язання. Наприклад, можливо, необхідно включити коригування для урахування ризику, якщо є значна невизначеність оцінки (наприклад, коли значно зменшився обсяг або рівень діяльності порівняно з нормальною діяльністю ринку для даного актива чи

МСФЗ 13

зобов'язання, або подібних активів чи зобов'язань, і суб'єкт господарювання визначив, що ціна операції або ціна котирування не представляє справедливої вартості, як описано в пунктах Б37–Б47).

- 89 Суб'єкт господарювання має сформувати закриті вхідні дані, користуючись найкращою інформацією, наявною за даних обставин, яка може включати власні дані суб'єкта господарювання. У процесі формування закритих вхідних даних суб'єкт господарювання може розпочати зі своїх власних даних, але він має скоригувати ці дані, якщо доступна у розумних межах інформація свідчить про те, що інші учасники ринку використали б інші дані або суб'єкт господарювання має щось особливе, чого немає у інших учасників ринку (наприклад, притаманну суб'єктові господарювання синергію). Суб'єктові господарювання не потрібно докладати вичерпних зусиль, щоб отримати інформацію про припущення учасників ринку. Проте, суб'єкт господарювання має взяти до уваги всю інформацію про припущення учасників ринку, які можна достатньо легко отримати. Закриті вхідні дані, сформовані у спосіб, описаний вище, вважаються припущеннями учасників ринку та відповідають меті оцінки справедливої вартості.
- 90 В пункті Б36 описано використання вхідних даних 3-го рівня для конкретних активів та зобов'язань.

Розкриття інформації

- 91 Суб'єкт господарювання розкриває інформацію, яка допомагає користувачам його фінансової звітності оцінити обидва такі показники:
- а) для активів та зобов'язань, що оцінюються за справедливою вартістю на періодичній або неперіодичній основі у звіті про фінансовий стан після первісного визнання, – методи оцінки вартості та вхідні дані, використані для складання таких оцінок;
 - б) для періодичних оцінок справедливої вартості з використанням важливих закритих вхідних даних (3-го рівня) – вплив оцінок на прибуток або збиток чи інший сукупний дохід за період.
- 92 З метою досягнення цілей, вказаних у пункті 91, суб'єкт господарювання має взяти до уваги все вказане далі:
- а) рівень деталізації, необхідний для виконання вимог розкриття інформації;
 - б) яку вагу приділяти кожній з численних вимог;
 - в) яку агрегацію чи дезагрегацію виконати; та

- г) чи потребують користувачі фінансової звітності додаткової інформації для того, щоб оцінити кількісну інформацію, що розкривається.

Якщо розкриття інформації, що надається відповідно до цього МСФЗ та інших МСФЗ, недостатньо для досягнення цілей, вказаних у пункті 91, то суб'єкт господарювання розкриває додаткову інформацію, необхідну для досягнення цих цілей.

- 93 З метою досягнення цілей, викладених у пункті 91, суб'єкт господарювання розкриває, як мінімум, вказану далі інформацію для кожного класу активів та зобов'язань (див. пункт 94 щодо інформації стосовно визначення відповідних класів активів та зобов'язань), оцінених за справедливою вартістю (включаючи оцінки на основі справедливої вартості, що належать до сфери застосування цього МСФЗ) у звіті про фінансовий стан після первісного визнання:

- а) для періодичних та неперіодичних оцінок справедливої вартості, оцінка справедливої вартості на кінець звітного періоду, а для неперіодичних оцінок справедливої вартості – причини оцінки. Періодичні оцінки справедливої вартості активів або зобов'язань – це такі оцінки, які вимагаються або дозволяються іншими МСФЗ у звіті про фінансовий стан на кінець кожного звітного періоду. Неперіодичні оцінки справедливої вартості активів або зобов'язань – це такі оцінки, що вимагаються або дозволяються іншими МСФЗ у звіті про фінансовий стан за певних обставин (наприклад, якщо суб'єкт господарювання оцінює актив, утримуваний для продажу за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж відповідно до МСФЗ 5 *“Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність”*, оскільки справедлива вартість актива за вирахуванням витрат на продаж нижча, ніж його балансова вартість);
- б) для періодичних та неперіодичних оцінок справедливої вартості – рівень ієрархії справедливої вартості, до якого належать оцінки справедливої вартості у сукупності (1-й, 2-й чи 3-й рівень);
- в) для активів та зобов'язань, утримуваних на кінець звітного періоду, що оцінюються за справедливою вартістю періодично, – величини будь-яких переміщень між 1-им та 2-им рівнями ієрархії справедливої вартості, причини таких переміщень та політику суб'єкта господарювання стосовно визначення коли переміщення між рівнями вважаються такими, що відбулися (див. пункт 95). Переміщення у кожний рівень мають бути розкриті та обговорені окремо від переміщень з кожного рівня;
- г) для періодичних та неперіодичних оцінок справедливої вартості, що належать до 2-го та 3-го рівнів ієрархії справедливої вартості,

– опис методу (методів) оцінки та вхідних даних, використаних при оцінці справедливої вартості. Якщо в методі оцінки вартості сталася зміна (наприклад, перехід від ринкового підходу до дохідного підходу, або якщо було використано додатковий метод оцінки вартості), суб'єкт господарювання розкриває таку зміну та причину (причини) цієї зміни. Для оцінок справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, суб'єкт господарювання надає кількісну інформацію про важливі закриті дані, використані при складанні оцінки справедливої вартості. Від суб'єкта господарювання не вимагається формувати кількісну інформацію для виконання цієї вимоги розкриття інформації, якщо кількісні закриті дані не були сформовані суб'єктом господарювання під час оцінки справедливої вартості (наприклад, коли суб'єкт господарювання використовує ціни попередніх операцій або цінову інформацію третіх сторін без коригування). Проте, під час розкриття цієї інформації суб'єкт господарювання не може ігнорувати кількісні закриті вхідні дані, що є суттєвими для оцінки справедливої вартості і які є легко доступними для суб'єкта господарювання;

г) для періодичних оцінок справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, – зіставлення залишків на початок періоду з залишками на кінець періоду, з розкриттям окремо змін протягом періоду, що відносяться до

- a. загальних прибутків або збитків за період, визнаних у прибутку або збитку, а також статтю (статті) у прибутку або збитку, у якій такі прибутки або збитки визнані;
- b. загальних прибутків або збитків за період, визнаних в іншому сукупному доході, а також статтю (статті) в іншому сукупному доході, у якій такі прибутки або збитки визнані;
- c. придбання, продажі, випуски та погашення (кожний з цих видів змін розкривається окремо);
- d. сум будь-яких переведень у 3-ій рівень ієрархії справедливої вартості або з нього, причини таких переведень та політику суб'єкта господарювання щодо визначення того, коли переміщення між рівнями вважаються такими, що відбулися (див. пункт 95). Переміщення у 3-ій рівень слід розкривати та обговорювати окремо від переведень з 3-го рівня;

д) для періодичних оцінок справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, – суму загальних прибутків або збитків за період у г) (i), включених у прибуток або збиток, що відноситься до зміни нереалізованих прибутків або збитків, пов'язаних з такими активами та зобов'язаннями, утримуваними на кінець звітного періоду, а також статтю (статті) у прибутку або збитку, у якій такі нереалізовані прибутки або збитки визнані;

- е) для періодичних та неперіодичних оцінок справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, – опис процесів оцінювання, використаних суб'єктом господарювання (у тому числі, наприклад, те, як суб'єкт господарювання приймає рішення стосовно своїх політик оцінювання з періоду у період);
- е) для періодичних оцінок справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, –
 - (i) для всіх таких оцінок – розповідний за формою опис чутливості оцінки справедливої вартості до змін закритих вхідних даних, якщо наслідком зміни таких вхідних даних (тобто інше значення) може бути значно вища або значно нижча оцінка справедливої вартості. Якщо між такими вхідними даними та іншими закритими вхідними даними, використаними в оцінці справедливої вартості, є взаємозв'язки, суб'єкт господарювання має також надати опис таких взаємозв'язків та як вони можуть збільшити або зменшити вплив змін закритих вхідних даних на оцінку справедливої вартості. Щоб виконати цю вимогу щодо розкриття інформації, розповідний за формою опис чутливості до змін закритих вхідних даних має включати, щонайменше, ці закриті вхідні дані, розкриті при дотриманні пункту г);
 - (ii) для фінансових активів та фінансових зобов'язань, якщо зміна одного або кількох закритих вхідних даних з метою відобразити можливі прийнятні альтернативні припущення приведе до значної зміни справедливої вартості, суб'єкт господарювання має вказати цей факт та розкрити вплив таких змін. Суб'єкт господарювання розкриває, як було обчислено вплив зміни з метою відобразити можливе прийнятне альтернативне припущення. Для цієї цілі значимість оцінюється по відношенню до прибутку або збитку, а також сукупних активів та сукупних зобов'язань, або коли зміни справедливої вартості визнані в іншому сукупному доході, – загального власного капіталу;
- і) для періодичних та неперіодичних оцінок справедливої вартості, якщо найвигодніше та найкраще використання нефінансового актива відрізняється від його нинішнього використання, суб'єкт господарювання розкриває цей факт, а також чому нефінансовий актив використовується у спосіб, що відрізняється від його найвигоднішого та найкращого використання.

94 Суб'єкт господарювання має визначити відповідні класи активів та зобов'язань, виходячи з:

- а) природи, характеристик та ризиків актива чи зобов'язання; та
- б) рівня ієрархії справедливої вартості, до якого віднесено оцінку справедливої вартості.

МСФЗ 13

Можливо, необхідно, щоб кількість класів була більшою для оцінок справедливої вартості, віднесених до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, оскільки такі оцінки мають більший ступінь невизначеності та суб'єктивності. Визначення відповідних класів активів та зобов'язань, для яких має бути надане розкриття інформації про оцінки справедливої вартості, потребує судження. Клас активів та зобов'язань часто вимагатиме більшої дезагрегації, ніж статті, подані у звіті про фінансовий стан. Проте суб'єкт господарювання має надавати інформацію, достатню для того, щоб уможливити зіставлення зі статтями, поданими у звіті про фінансовий стан. Якщо інший МСФЗ визначає клас для актива чи зобов'язання, суб'єкт господарювання може скористатися таким класом, розкриваючи інформацію, що вимагається у цьому МСФЗ, якщо цей клас відповідає вимогам, викладеним у цьому пункті.

- 95 Суб'єкт господарювання розкриває інформацію та послідовно дотримується своєї політики визначення того, коли переміщення між рівнями ієрархії справедливої вартості вважаються такими, що відбулися, відповідно до пункту 93в) та г)(iv). Політика щодо часу визнання переведень у рівні та переведень з рівнів має бути однаковою. Приклади політик визначення часу переведень:
- а) дата події або зміни обставин, що спричинили переміщення;
 - б) початок звітного періоду;
 - в) кінець звітного періоду.
- 96 Якщо суб'єкт господарювання приймає рішення у сфері облікової політики скористатися винятком у пункті 48, то він розкриває цей факт.
- 97 Для кожного класу активів та зобов'язань, не оцінених за справедливою вартістю у звіті про фінансовий стан, але для яких справедлива вартість розкривається, суб'єкт господарювання розкриває інформацію, що вимагається пунктом 93б), г) та ж). Проте від суб'єкта господарювання не вимагається надавати кількісне розкриття інформації про важливі закриті дані, використані в оцінках справедливої вартості, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості, яке вимагається пунктом 93г). Для таких активів та зобов'язань суб'єктові господарювання не потрібно обов'язково надавати іншу інформацію, розкриття якої вимагається цим МСФЗ.
- 98 Для зобов'язання, оціненого за справедливою вартістю та випущеного з невіддільним забезпеченням кредиту з боку третьої сторони, емітент розкриває існування такого забезпечення кредиту та чи відображене воно в оцінці справедливої вартості зобов'язання.
- 99 Суб'єкт господарювання подає розкриття кількісної інформації, що вимагається цим МСФЗ, у табличній формі, якщо інший формат не є більш доречним.

Додаток А

Визначення термінів

Цей додаток є невід'ємною частиною цього МСФЗ.

активний ринок (active market)	Ринок, на якому операції для активів або зобов'язань відбуваються з достатньою частотою та у достатньому обсязі, щоб надавати інформацію про ціноутворення на безперервній основі.
витратний підхід (cost approach)	Метод оцінювання, що відображає суму, яка була б потрібна у даний момент часу, щоб замінити експлуатаційну потужність активу (яку часто називають поточною вартістю заміщення).
ціна входження (entry price)	Ціна, сплачена за придбання активу або за взяття зобов'язання в операції обміну.
ціна виходу (exit price)	Ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передачу зобов'язання.
очікуваний грошовий потік (expected cash flow)	Зважене з урахуванням імовірності середнє (тобто середнє значення розподілу) можливих майбутніх грошових потоків.
справедлива вартість (fair value)	Ціна, яка була б отримана за продаж актива чи сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки.
найвигідніше та найкраще використання (highest and best use)	Використання нефінансового активу учасниками ринку, яке максимізувало б вартість активу або групи активів та зобов'язань (наприклад, бізнесу), у якій цей актив використовувався б.
дохідний підхід (income approach)	Методи оцінки вартості, які перетворюють майбутні суми (наприклад, грошові потоки або дохід та витрати) в одну поточну (тобто дисконтовану) величину. Оцінка справедливої вартості визначається, виходячи з вартості, на яку вказують очікування нинішнього ринку щодо таких майбутніх сум.

МСФЗ 13

вхідні дані (inputs)

Припущення, якими користувалися б учасники ринку, встановлюючи ціну актива чи зобов'язання, в тому числі припущення про ризик, такі як

а) ризик, властивий певній методиці оцінювання, використаній для оцінки справедливої вартості (наприклад, модель ціноутворення); та

б) ризик, властивий вхідним даним для методів оцінки вартості.

Вхідні дані можуть відкритими або закритими.

вхідні дані 1-го рівня (Level 1 inputs)

Ціни котирування (не скориговані) на активних ринках на ідентичні активи або зобов'язання, до яких суб'єкт господарювання може мати доступ на дату оцінювання.

вхідні дані 2-го рівня (Level 2 inputs)

Вхідні дані, окрім цін котирування, включених до 1-го рівня, відкриті для актива або зобов'язання, прямо або опосередковано.

вхідні дані 3-го рівня (Level 3 inputs)

Закриті вхідні дані для актива або зобов'язання.

ринковий підхід (market approach)

Метод оцінки вартості, що використовує ціни та іншу доречну інформацію, яка генерується ринковими операціями з ідентичними або зіставними (тобто подібними) активами, зобов'язаннями або групою активів та зобов'язань, такою, наприклад, як бізнес.

вхідні дані, підтверджені ринком (market- corroborated inputs)

Вхідні дані, отримані переважно на основі відкритих ринкових даних або на основі даних, підтверджених ринком, із застосуванням кореляції або інших засобів.

учасники ринку (market participants)	Покупці та продавці на основному (або найсприятливішому) ринку для актива чи зобов'язання, які мають усі такі характеристики: а) Вони є незалежними один від одного, тобто вони не є пов'язаними сторонами, як визначено в МСБО 24, хоча ціна в операції зі пов'язаною стороною може бути використана як вхідне дане для оцінки справедливої вартості, якщо суб'єкт господарювання має доказ того, що операція була здійснена за ринковими умовами; б) Вони є обізнаними, мають достатнє розуміння актива або зобов'язання та операції на підставі усієї наявної інформації, в тому числі інформації, яка може бути отримана в ході комплексної перевірки, яка є звичайною та звичною; в) Вони можуть здійснити операцію з активом чи зобов'язанням; г) Вони прагнуть здійснити операцію з активом або зобов'язанням, тобто вони мають мотивацію, але вони не вимушені і їх ніщо не примушує це зробити.
найсприятливіший ринок (most advantageous market)	Ринок, який максимізує суму, яка була б отримана за продаж актива, або мінімізує суму, яка була б сплачена за передачу зобов'язання, після врахування всіх витрат на операцію та транспортних витрат.
ризик невиконання (non-performance risk)	Ризик того, що суб'єкт господарювання не виконає зобов'язання. Ризик невиконання включає, зокрема, власний кредитний ризик суб'єкта господарювання.
відкриті вхідні дані (observable inputs)	Вхідні дані, сформовані за допомогою ринкових даних, таких як доступна для широкого загалу інформація про фактичні події або операції, а також та, що відображає припущення, які використали б учасники ринку, встановлюючи ціну актива чи зобов'язання.
звичайна операція (orderly transaction)	Операція, яка передбачає відкрите пропонування на ринку протягом періоду до дати оцінки для здійснення маркетингової діяльності, яка є звичайною та звичною для операцій з такими активами або зобов'язаннями; це не вимушена операція (тобто, не примусова ліквідація чи продаж у скрутній ситуації).
основний ринок (principal market)	Ринок з найбільшим обсягом та рівнем активності для даного активу чи зобов'язання.

МСФЗ 13

премія за ризик (risk premium)

Компенсація, яку прагнуть отримати неохочі до ризику учасники ринку за те, що вони беруть на себе невизначеність, властиву грошовим потокам актива чи зобов'язання. Інша назва – “коригування на ризик”.

витрати на операцію (transaction costs)

Витрати на продаж актива чи передачу зобов'язання на основному (чи найсприятливішому) ринку для даного актива чи зобов'язання, які прямо відносяться до вибуття актива або передачі зобов'язання та відповідають обом таким критеріям:

- а) вони є прямим наслідком операції та є суттєвими для такої операції;
- б) вони не були б понесені суб'єктом господарювання, якби рішення продати актив або передати зобов'язання не було прийняте (подібно до витрат на продаж, як визначено в МСФЗ 5).

транспортні витрати (transport costs)

Витрати, які були б понесені для транспортування актива з його нинішнього місця знаходження до його основного (або найсприятливішого) ринку.

одиниця обліку (unit of account)

Рівень, на якому актив або зобов'язання агрегується або дезагрегується в МСФЗ для цілей визнання.

закриті входні дані (unobservable inputs)

Вхідні дані, для яких ринкових даних немає та які формують, користуючись найкращою наявною інформацією про припущення, якими скористалися б учасники ринку, встановлюючи ціну актива чи зобов'язання

.

Додаток Б

Керівництво із застосування

Цей додаток є невід'ємною частиною цього МСФЗ. В ньому описано застосування пунктів 1–99, і він має таку саму силу, що й інші частини цього МСФЗ.

- Б1 Судження, що застосовуються в різних ситуаціях оцінювання, можуть бути різними. У цьому додатку описано судження, які можуть застосовуватися, коли суб'єкт господарювання оцінює справедливую вартість у різних ситуаціях оцінювання.

Підхід оцінки справедливої вартості

- Б2 Мета оцінки справедливої вартості – визначити ціну, за якою відбувалася б звичайна операція продажу актива або передачі зобов'язання між учасниками ринку на дату оцінювання за нинішніх ринкових умов. Оцінка справедливої вартості вимагає, щоб суб'єкт господарювання визначив усе перелічене далі:
- а) конкретний актив або зобов'язання, яке є предметом оцінки (що відповідає його одиниці обліку);
 - б) для нефінансового активу – підставу оцінювання, яка відповідає оцінці (що відповідає його найвигіднішому та найкращому використанню);
 - в) основний (або найсприятливіший) ринок для активу чи зобов'язання;
 - г) метод (методи) оцінки вартості, який годиться для цієї оцінки, з огляду на наявність даних, на основі яких будуть сформовані вхідні дані, які представляють припущення, які б використали учасники ринку, визначаючи ціну актива чи зобов'язання, та рівень ієрархії справедливої вартості, до якого належать ці вхідні дані.

Підстави для оцінювання нефінансових активів (пункти 31–33)

- Б3 При оцінюванні справедливої вартості нефінансового активу, що використовується у поєднанні з іншими активами як група (як встановлений або іншим чином пристосований для використання), або у поєднанні з іншими активами та зобов'язанням (наприклад, бізнес), вплив підстави для оцінювання залежить від обставин. Наприклад:
- а) справедлива вартість активу може бути однаковою, незалежно від того, чи використовується актив індивідуально, чи у поєднанні з іншими активами чи з іншими активами та зобов'язаннями. Це може

бути у випадку, якщо актив – бізнес, функціонування якого учасники ринку продовжуватимуть. У такому випадку операція включатиме оцінювання бізнесу повністю. Використання активів як групи у функціонуючому бізнесі породжуватиме синергію, якою учасники ринку зможуть скористатися (тобто, синергія учасників ринку, яка, отже, має впливати на справедливую вартість актива незалежно від того, чи використовується він індивідуально, чи у поєднанні з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями);

- б) використання активу у поєднанні з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями може бути включене в оцінку справедливої вартості шляхом коригувань вартості активу, що використовується індивідуально. Це може бути у випадку, якщо актив – це машина, і оцінка справедливої вартості визначається з використанням відкритої ціни на подібну машину (не встановлену або не пристосовану іншим чином для використання), скоригованої з урахуванням транспортних витрат та витрат на встановлення, так що оцінка справедливої вартості відображає нинішній стан та місце розташування машини (встановленої або пристосованої для використання);
- в) використання активу у поєднанні з іншими активами або з іншими активами та зобов'язаннями може бути включене в оцінку справедливої вартості через припущення, які б використали учасники ринку для оцінки справедливої вартості акти активу ва. Наприклад, якщо актив – запаси незавершеної продукції, яка є унікальною, і учасники ринку перетворюють запаси у готову продукцію, то справедлива вартість запасів припускатиме, що учасники ринку придбали або придбають будь-яке спеціалізоване устаткування, необхідне для того, щоб перетворити запаси у готову продукцію;
- г) використання активу у поєднанні з іншими активами чи з іншими активами та зобов'язаннями може бути включене в метод оцінки вартості, що використовується для оцінки справедливої вартості ак активу тива. Це може бути у випадку використання методу надлишкових доходів протягом декількох періодів для оцінки справедливої вартості нематеріального активу, оскільки такий метод оцінки вартості враховує окремо внесок будь-яких додаткових активів та пов'язаних з ними зобов'язань у групі, у якій такий нематеріальний актив буде використовуватися;
- г) у більш обмежених ситуаціях, коли суб'єкт господарювання використовує актив у групі активів, суб'єкт господарювання може оцінити актив за сумою, наближеною до його справедливої вартості, відносячи справедливую вартість групи активів на окремі активи групи. Це може бути у випадку, якщо оцінка включає нерухомість, а справедливую вартість удосконаленої власності (тобто групи активів) відносять на активи, що є її компонентами (такі як земля та поліпшення).

Справедлива вартість при первісному визнанні (пункти 57– 60)

- Б4 Визначаючи, чи дорівнює справедлива вартість при первісному визнанні ціні операції, суб'єкт господарювання має брати до уваги чинники, характерні для цієї операції та для активу чи зобов'язання. Наприклад, ціна операції може не представляти справедливую вартість акти активу ва чи зобов'язання при первісному визнанні, якщо є будь- яка з таким умов:
- а) це операція між пов'язаними сторонами, хоча ціна в операції зі пов'язаною стороною може бути використана як вхідне дане для оцінки справедливої вартості, якщо суб'єкт господарювання має свідчення того, що операція була здійснена на ринкових умовах;
 - б) операція відбувається під тиском, або продавець вимушений прийняти ціну в операції. Наприклад, це може бути у випадку, коли продавець зазнає фінансових труднощів;
 - в) одиниця обліку, представлена ціною операції, відрізняється від одиниці обліку для активу або зобов'язання, оціненого за справедливою вартістю. Наприклад, це може бути у випадку, якщо актив або зобов'язання, оцінене за справедливою вартістю, є одним з елементів в операції (наприклад, в об'єднанні бізнесу), операція включає незаявлені права та пільги, які оцінюються окремо відповідно до іншого МСФЗ, або ціна операції включає витрати на операцію;
 - г) ринок, на якому відбувається операція, відрізняється від основного ринку (чи найсприятливішого ринку). Наприклад, такі ринки можуть відрізнятися, якщо суб'єкт господарювання є дилером, який здійснює операції з клієнтами на роздрібному ринку, а основний (чи найсприятливіший) ринок для операції виходу – дилерський ринок, на якому працюють інші дилери.

Ринковий підхід

- Б5 Ринковий підхід використовує ціни та іншу доречну інформацію, що генерується операціями ринку з ідентичними або зіставними (тобто подібними) активами, зобов'язаннями або групою активів та зобов'язань, такою як бізнес.
- Б6 Наприклад, методи оцінки вартості, що відповідають ринковому підходу, часто використовують ринкові показники, виведені на підставі сукупності зіставних показників. Показники можуть належати до діапазонів, які складаються з різних показників для кожного зіставного показника. Вибір відповідного показника у діапазоні потребує судження, врахування кількісних та якісних чинників, характерних для оцінки.
- Б7 Методи оцінки вартості, що відповідають ринковому підходу, включають матричне ціноутворення. Матричне ціноутворення – це математичний метод, який використовується в основному для оцінки деяких типів фінансових інструментів, таких як боргові цінні папери, не спираючись виключно на ціни котирування на конкретні цінні папери, а радше спираючись на взаємозв'язок цінних паперів з іншими контрольними цінними паперами, що котируються.

Витратний підхід

- Б8 Витратний підхід відображає суму, яка потрібна була б зараз, щоб замінити експлуатаційну потужність активу (яку часто називають поточною вартістю заміщення).
- Б9 З погляду продавця – учасника ринку, основою ціни, яка була б отримана за актив, є вартість для покупця – учасника ринку придбання або спорудження активу -замінника зіставної корисності, скоригована з урахуванням старіння. Це тому, що покупець – учасник ринку не платитиме за актив більше, ніж сума, за яку він може замінити експлуатаційну потужність такого активу. Старіння охоплює погіршення фізичного стану, функціональне (технологічне) старіння та економічне (зовнішнє) старіння і є ширшим, ніж амортизація для цілей фінансової звітності (віднесення історичної собівартості) чи для цілей оподаткування (з використанням визначених строків експлуатації). В багатьох випадках метод поточної вартості заміщення використовується для оцінки справедливої вартості матеріальних активів, що використовуються у поєднанні з іншими активами чи з іншими активами та зобов'язаннями.

Дохідний підхід

- Б10 Дохідний підхід перетворює майбутні суми (наприклад, грошові потоки або доходи та витрати) в одну поточну (тобто дисконтовану) величину. Якщо використовується дохідний підхід, то оцінка справедливої вартості відображає нинішні ринкові очікування стосовно таких майбутніх величин.
- Б11 Це, наприклад, такі методи оцінки вартості:
- а) методи на основі теперішньої вартості (див. пункти Б12–Б30);
 - б) моделі ціноутворення опціону, такі як Формула Блека-Шоулза-Мертонна або біноміальна модель (тобто решіткова модель), які включають методи теперішньої вартості та відображають як часову вартість, так і внутрішню вартість опціону; та
 - в) метод надлишкових доходів протягом декількох періодів, який використовується для оцінки справедливої вартості деяких нематеріальних активів.

Методи на основі теперішньої вартості

- Б12 У пунктах Б13–Б30 описано використання методів на основі теперішньої вартості для оцінки справедливої вартості. У вказаних пунктах увагу приділено методиці коригування ставки дисконту та методиці *очікуваних грошових потоків* (очікуваної теперішньої вартості). Зазначені пункти не містять ані припису використовувати певний конкретний метод на основі теперішньої вартості, ані обмеження щодо використання методів на основі теперішньої вартості для оцінки справедливої вартості до обговорюваних методів. Метод на основі теперішньої вартості, що використовується для оцінки справедливої вартості, залежатиме від фактів та обставин, характерних для активу чи зобов'язання, що оцінюється (наприклад, чи можна спостерігати ціни на зіставні активи або зобов'язання на ринку) та наявності достатніх даних.

Компоненти оцінки теперішньої вартості

- Б13 Теперішня вартість (тобто застосування дохідного підходу) — це механізм, що використовується для того, щоб пов'язати майбутні величини (наприклад, грошові потоки або значення) з теперішньою величиною за допомогою ставки дисконту. Оцінка справедливої вартості активу або зобов'язання за методом на основі теперішньої вартості враховує всі вказані далі елементи з погляду учасників ринку на дату оцінки:

МСФЗ 13

- а) оцінку майбутніх грошових потоків для активу чи зобов'язання, що оцінюється;
- б) очікування стосовно можливих відхилень величини або часу грошових потоків, що представляють невизначеність, властиву цим грошовим потокам;
- в) часову вартість грошей, представлену ставкою за безризиковими монетарними активами, дати термінів погашення або тривалість яких збігається з періодом, який охоплений цими грошовими потоками, і які не становлять ані невизначеності часу, ані ризику дефолту утримувача (тобто безризикова ставка відсотка);
- г) ціну за прийняття невизначеності, властивої цим грошовим потокам (тобто премія за ризик);
- г) інші чинники, які учасники ринку взяли б до уваги за даних обставин;
- д) для зобов'язання – ризик невиконання, пов'язаний з таким зобов'язанням, включаючи власний кредитний ризик суб'єкта господарювання (тобто суб'єкта, який прийняв на себе зобов'язання).

Загальні принципи

Б14 Методи на основі теперішньої вартості відрізняються тим, як вони охоплюють елементи, вказані у пункті Б13. Проте при застосуванні будь-якого методу на основі теперішньої вартості, що використовується для оцінки справедливої вартості, керуються викладеними далі загальними принципами:

- а) грошові потоки та ставки дисконту мають відображати припущення, які використали б учасники ринку, визначаючи ціну активу чи зобов'язання;
- б) грошові потоки та ставки дисконту мають враховувати лише чинники, які стосуються активу чи зобов'язання, що оцінюється;
 - в) щоб уникнути подвійного урахування або невідображення впливів чинників ризику, ставки дисконту повинні відображати припущення, що відповідають припущенням, які властиві грошовим потокам. Наприклад, ставка дисконту, яка відображає невизначеність очікувань стосовно майбутніх дефолтів, єдоречною при використанні контрактних грошових потоків за кредитом (тобто метод коригування ставки дисконту). Ту ж саму ставку не слід застосовувати при використанні очікуваних (тобто зважених на величини ймовірності) грошових потоків (тобто метод очікуваної теперішньої вартості), оскільки очікувані грошові потоки вже відображають припущення про невизначеність майбутніх дефолтів; натомість слід скористатися ставкою дисконту, яка відповідає ризику, властивому очікуваним грошовим потокам;

- г) припущення стосовно грошових потоків та ставок дисконту мають бути внутрішньо узгодженими. Наприклад, номінальні грошові потоки, які включають вплив інфляції, слід дисконтувати за ставкою, яка включає вплив інфляції. Номінальна безризикова ставка відсотка включає вплив інфляції. Реальні грошові потоки, які виключають вплив інфляції, слід дисконтувати за ставкою, яка виключає вплив інфляції. Подібно до цього, грошові потоки після оподаткування слід дисконтувати за допомогою ставки дисконту після оподаткування. Грошові потоки до оподаткування слід дисконтувати за ставкою, яка відповідає таким грошовим потокам;
- г) ставки відсотка мають відповідати основним економічним чинникам валюти, у якій грошові потоки деноміновані.

Ризик та невизначеність

- Б15 Оцінку справедливої вартості за методом теперішньої вартості складають за умов невизначеності, оскільки використані грошові потоки – це попередні оцінки, а не відомі суми. В багатьох випадках і величина, і час грошових потоків невизначені. Навіть зазначені у контракті фіксовані суми, такі як платежі за позицію, є невизначеними, якщо є ризик дефолту.
- Б16 Учасники ринку загалом прагнуть отримати компенсацію (тобто премію за ризик) за прийняття невизначеності, властивої грошовим потокам активу чи зобов'язання. Оцінка справедливої вартості має включати премію за ризик, яка відображає суму, яку учасники ринку вимагали б як компенсацію за невизначеність, властиву грошовим потокам. Інакше оцінка не буде достовірно представляти справедливую вартість. В деяких випадках визначення відповідної премії за ризик може бути пов'язане з труднощами. Проте рівень складності сам по собі не є достатньою причиною для того, щоб виключити премію за ризик.
- Б17 Методи теперішньої вартості відрізняються тим, яким чином здійснюється коригування на ризик, та типом грошових потоків, які в них використовуються. Наприклад:
 - а) метод коригування ставки дисконту (див. пункти Б18–Б22) використовує скориговану з урахуванням ризику ставку дисконту за контрактні, обіцяні чи найімовірніші грошові потоки;
 - б) метод 1 методу очікуваної теперішньої вартості (див. пункт Б25) використовує скориговані на величину ризику грошові потоки та безризикову ставку;
 - в) метод 2 методу очікуваної теперішньої вартості (див. пункт Б26) використовує очікувані грошові потоки, які не є скоригованими з урахуванням ризику, та ставку дисконту, скориговану так, що вона включає премію за ризик, якої вимагають учасники ринку. Така ставка відрізняється від ставки, яку застосовують у методі коригування ставки дисконту.

Метод коригування ставки дисконту

- Б18 Метод коригування ставки дисконту використовує єдину сукупність грошових потоків з діапазону можливих оцінок величин – контрактних чи обіцяних (як у випадку облігації) або найбільш імовірних грошових потоків. В усіх випадках такі грошові потоки залежать від настання визначених подій (наприклад, контрактні або обіцяні грошові потоки для облігації залежать від події “ненастання дефолту дебітора”). Ставку дисконту, що використовується у методиці коригування ставки дисконту, отримують на підставі відкритих норм прибутковості для зіставних активів або зобов'язань, які продаються та купуються на ринку. Відповідно, контрактні, обіцяні чи найбільш імовірні грошові потоки дисконтують за ставкою відсотка, яку можна спостерігати на ринку, або яка є оцінкою ринкової ставки, для таких грошових потоків, що залежать від певних умов (тобто за ринковою нормою прибутковості).
- Б19 Метод коригування ставки дисконту потребує аналізу ринкових даних для зіставних активів або зобов'язань. Зіставність визначають, аналізуючи характер грошових потоків (наприклад, чи є грошові потоки контрактними чи неконтрактними та чи реагуватимуть вони аналогічно на зміни економічних умов), а також інші чинники (наприклад, кредитна позиція, застава, тривалість, обмежувальні положення та ліквідність). Або ж, якщо якийсь один зіставний актив чи зобов'язання не відображає достовірно ризик, властивий грошовим потокам активу чи зобов'язання, що оцінюється, можливо, ставку дисконту можна отримати на підставі даних для кількох зіставних активів або зобов'язань у поєднанні з безризиковою кривою дохідності (тобто застосовуючи "накопичувальний" підхід).
- Б20 Щоб проілюструвати накопичувальний підхід, припустимо, що Актив А – це контрактне право отримати 800 ОВ¹ в один рік (тобто часової невизначеності немає). Для зіставних активів є сформований ринок, і інформацію про такі активи, в тому числі інформацію про ціни, можна отримати. З таких зіставних активів
- а) Актив Б – це контрактне право отримати 1200 ОВ в один рік, і його ринкова ціна 1083 ОВ. Отже, властива річна норма прибутковості (тобто однорічна ринкова норма прибутковості) становить 10,8 відсотка $[(1200 \text{ ОВ} / 1083 \text{ ОВ}) - 1]$.
 - б) Актив В – це контрактне право отримати 700 ОВ за два роки, і його ринкова ціна 566 ОВ. Отже, властива річна норма прибутковості (тобто дворічна ринкова норма прибутковості) становить 11,2 відсотка $[(700 \text{ ОВ} / 566 \text{ ОВ})^{0.5} - 1]$.
 - в) Всі три активи є зіставними відносно ризику (тобто дисперсії можливих виплат та кредиту).

¹ В цьому МСФЗ грошові суми деноміновані у «одиницях валюти» (ОВ)).

- Б21 Виходячи з часу платежів за контрактом, які мають бути отримані за Актив А, порівняно з часом для Активу Б та Активу В (тобто один рік для Активу Б і два роки для Активу В), Актив Б вважається ближчим до Активу А. На підставі контрактного платежу, який має бути отриманий для Активу А (800 ОВ), та однорічної ринкової ставки, виведеної для Активу Б (10,8 відсотка), справедлива вартість Активу А становить 722 ОВ (800 ОВ/1,108). Або ж, за відсутності наявної ринкової інформації для Активу Б, однорічну ринкову ставку можна вивести для Активу В, користуючись накопичувальним підходом. У такому випадку дворічна ринкова ставка, вказана для Активу В (11,2 відсотка), буде скоригована до однорічної ринкової ставки з використанням структури строків активів у безризиковій кривій дохідності. Щоб визначити, чи однакові премії за ризик для однорічного та дворічного активів, можуть знадобитися додаткова інформація й аналіз. Якщо буде визначено, що премії за ризик для однорічних та дворічних активів не однакові, то дворічна ринкова норма прибутковості буде скоригована далі з урахуванням цього впливу.
- Б22 Якщо метод коригування ставки дисконту застосовується до фіксованих надходжень чи платежів, коригування з метою відображення ризику, властивого грошовим потокам активу або зобов'язання, що оцінюється, включається у ставку дисконту. Іноді при застосуванні методу коригування ставки дисконту до грошових потоків, які не є фіксованими надходженнями чи платежами, щоб досягти зіставності з відкритим активом або зобов'язанням, на основі якого було отримано ставку дисконту, може бути необхідне коригування грошових потоків.

Метод очікуваної теперішньої вартості

- Б23 Методи очікуваної теперішньої вартості використовують як стартову точку сукупність грошових потоків, яка представляє зважене на величину ймовірності середнє всіх можливих майбутніх грошових потоків (тобто очікуваних грошових потоків). Отримана в результаті оцінка ідентична очікуваній вартості, яка, у термінах статистики, є середньозваженою величиною можливих значень дискретної випадкової величини, де відповідна імовірність є ваговими коефіцієнтами. Оскільки всі можливі грошові потоки зважені на величину ймовірності, то отриманий в результаті очікуваний грошовий потік не залежить від настання якоїсь конкретної події (на відміну від грошових потоків, що використовуються у методиці коригування ставки дисконту).
- Б24 Приймаючи інвестиційне рішення, не схильні до ризику учасники ринку братимуть до уваги ризик того, що фактичні грошові потоки можуть відрізнятися від очікуваних грошових потоків. В теорії портфеля розрізняють два типи ризику:

- а) несистемний (диверсифікований) ризик, тобто ризик, характерний для певного активу чи зобов'язання;
- б) системний (не диверсифікований) ризик, тобто ризик, який є

спільним для даного активу чи зобов'язання та інших об'єктів диверсифікованого портфеля.

Теорія портфеля стверджує, що якщо ринок перебуває у рівновазі, то учасники ринку отримуватимуть компенсацію лише за прийняття системного ризику, притаманного грошовим потокам. (На ринках, які є неефективними або які перебувають не у рівновазі, можуть бути інші форми доходу чи компенсації).

- Б25** У 1-ому методі методу очікуваної теперішньої вартості очікувані грошові потоки активу коригують для відображення системного (тобто ринкового) ризику, віднімаючи грошову премію за ризик (тобто скориговані з урахуванням ризику грошові потоки). Такі скориговані з урахуванням ризику грошові потоки представляють еквівалентний для умов визначеності грошовий потік, дисконтований за безризиковою ставкою відсотка. Еквівалентний для умов визначеності грошовий потік – це очікуваний грошовий потік (за визначенням), скоригований з урахуванням ризику так, що учасникові ринку байдуже, чи обмінювати визначений грошовий потік на очікуваний грошовий потік. Наприклад, якби учасник ринку хотів продати/ купити очікуваний грошовий потік у 1200 ОВ в обмін на визначений грошовий потік у 1000 ОВ, то 1000 ОВ – це еквівалентний для умов визначеності грошовий потік для 1200 ОВ (тобто 200 ОВ представлятимуть грошову премію за ризик). У такому випадку учасникові ринку немає значення, який актив утримувати.
- Б26** На відміну від 1-го методу, у 2-ому методі методу очікуваної теперішньої вартості коригування з метою відображення системного (тобто ринкового) ризику здійснюється шляхом застосування премії за ризик до безризикової ставки відсотка. Відповідно, очікувані грошові потоки дисконтуються за ставкою, яка відповідає очікуваній ставці, пов'язаній зі зваженими на величини ймовірності грошовими потоками (тобто очікуваній ставці прибутковості). Для оцінки очікуваної ставки прибутковості можуть бути використані моделі, що застосовуються для визначення ціни ризикованих активів, таких як модель ціноутворення капітальних активів. Оскільки ставка дисконту, що застосовується в методиці коригування ставки дисконту, – це ставка прибутковості, пов'язана з умовними грошовими потоками, то вона, очевидно, буде вищою, ніж ставка дисконту, яку застосовують у 2-ій методі методу очікуваної теперішньої вартості, яка є очікуваною ставкою прибутковості, пов'язаною з очікуваними або зваженими на величини ймовірності грошовими потоками.
- Б27** Щоб проілюструвати 1-ий та 2-ий методи, припустімо, що актив має очікувані грошові потоки у 780 ОВ у першому році, визначені на підставі можливих грошових потоків та ймовірностей, наведених далі. Відповідна безризикова ставка відсотка для грошових потоків з однорічним горизонтом – 5 відсотків, а премія за системний ризик для активу з такими самими характеристиками ризику – 3 відсотки.

Можливі грошові потоки	Ймовірність	Зважені на ймовірність грошові потоки
500 ОВ	15%	75 ОВ
800 ОВ	60%	480 ОВ
900 ОВ	25%	225 ОВ
Очікувані грошові потоки		780 ОВ

Б28 У цьому прикладі очікувані грошові потоки (780 ОВ) представляють зважене на ймовірності середнє трьох можливих результатів. У більш реалістичних ситуаціях може бути багато можливих результатів. Проте, щоб застосовувати метод очікуваної теперішньої вартості, не завжди необхідно враховувати розподіли усіх можливих грошових потоків за допомогою складних моделей чи методів. Радше, можна розробити обмежену кількість дискретних сценаріїв та ймовірностей, які охоплюють всю сукупність можливих грошових потоків. Наприклад, суб'єкт господарювання може скористатися реалізованими грошовими потоками для деякого відповідного минулого періоду, скоригованими з урахуванням змін обставин, що настали у наступні періоди (наприклад, змін зовнішніх чинників, у тому числі економічних або ринкових умов, тенденцій розвитку промисловості та конкуренції, а також змін внутрішніх чинників, які більш конкретно впливають на суб'єкт господарювання), беручи до уваги припущення учасників ринку.

Б29 В теорії теперішня вартість (тобто справедлива вартість) грошових потоків активу однакова незалежно від того, за яким методом – 1-им чи 2-им – вона визначена, а саме:

- а) при використанні 1-го методу, очікувані грошові потоки коригуються з метою відображення системного (тобто ринкового) ризику. За відсутності ринкових даних, які прямо вказують на величину коригування для відображення ризику, таке коригування можна отримати з моделі ціноутворення активу, користуючись поняттям еквівалентів в умовах визначеності. Наприклад, коригування з метою відображення ризику (тобто грошова премія за ризик у 22 ОВ) можна визначити за допомогою премії за системний ризик у 3 відсотки ($780 \text{ ОВ} - [780 \text{ ОВ} \times (1,05/1,08)]$), в результаті величина очікуваних грошових потоків, скоригованих з метою урахування ризику, становить 758 ОВ ($780 \text{ ОВ} - 22 \text{ ОВ}$). 758 ОВ – це еквівалент в умовах визначеності суми у 780 ОВ і він дисконтується за безризиковою ставкою відсотка (5 відсотків). Теперішня вартість (тобто справедлива вартість) активу становить 722 ОВ ($758 \text{ ОВ}/1,05$).
- б) при використанні 2-го методу, очікувані грошові потоки не

коригуються з метою відображення системного (тобто ринкового) ризику. Коригування для відображення цього ризику включене у ставку дисконту. Отже, очікувані грошові потоки дисконтуються за очікуваною нормою прибутковості у 8 відсотків (тобто 5 відсотків безризикової ставки відсотка плюс 3 відсотки премії за системний ризик). Теперішня вартість (тобто справедлива вартість) активу становить 722 ОВ (780 ОВ/1,08).

- Б30 При застосуванні методу очікуваної теперішньої вартості для оцінки справедливої вартості можна використовувати або 1-ий метод, або 2-ий метод. Вибір 1-го чи 2-го методу залежить від фактів та обставин, характерних для активу чи зобов'язання, що оцінюється, від наявності достатніх даних та суджень, які застосовуються.

Застосування методів теперішньої вартості до зобов'язань та власних інструментів капіталу суб'єкта господарювання, не утримуваних іншими сторонами як активи (пункти 40 та 41)

- Б31 При використанні методу теперішньої вартості для оцінки справедливої вартості зобов'язання, яке не утримується іншою стороною як актив (наприклад, зобов'язання щодо виведення з експлуатації), суб'єкт господарювання, окрім іншого, оцінює майбутні вибуття грошових коштів, настання яких очікували б учасники ринку при виконанні цього зобов'язання. Такі майбутні вибуття грошових коштів мають включати очікування учасників ринку стосовно витрат на виконання зобов'язання та компенсації, які вимагали б учасники ринку за прийняття такого зобов'язання. Така компенсація включає прибуток, якого вимагав би учасник ринку за таке:

- а) здійснення діяльності (тобто вартість виконання зобов'язання; наприклад, використовуючи ресурси, які можна було б використати для іншої діяльності); та
- б) прийняття ризику, пов'язаного із зобов'язанням (тобто *премія за ризик*, яка відображає ризик того, що фактичне вибуття грошових коштів може відрізнитися від очікуваного вибуття грошових коштів; див. пункт Б33).

- Б32 Наприклад, нефінансове зобов'язання не містить передбаченої контрактом норми дохідності, і для такого зобов'язання немає відкритого ринкового доходу. В деяких випадках компоненти доходу, який вимагали б учасники ринку, неможливо розрізнити (наприклад, при використанні ціни, яку стягне третя сторона – підрядник на основі фіксованої плати). В інших випадках суб'єктові господарювання необхідно оцінити такі компоненти окремо (наприклад, при використанні ціни, яку стягне третя сторона – підрядник на основі “витрати плюс”, оскільки підрядник у такому випадку не братиме на себе ризик майбутніх змін величини витрат).

- Б33 Суб'єкт господарювання може включити премію за ризик в оцінку справедливої вартості зобов'язання або власного інструменту капіталу

суб'єкта господарювання, який не утримується іншою стороною як актив, одним з таких способів:

- а) коригуючи грошові потоки (тобто як збільшення величини вибуття грошових коштів); або
- б) коригуючи ставку, що застосовується для дисконтування майбутніх грошових потоків до їхньої теперішньої вартості (тобто як зменшення ставки дисконту).

Суб'єкт господарювання має пересвідчитись у відсутності подвійного врахування або неврахування коригувань з метою відображення ризику. Наприклад, якщо оцінку грошових потоків збільшили, щоб взяти до уваги компенсацію за прийняття ризику, пов'язаного із зобов'язанням, то ставку дисконту не слід коригувати, щоб відобразити цей ризик.

Вхідні дані для методів оцінки вартості (пункти 67–71)

Б34 Приклади ринків, на яких можна спостерігати вхідні дані для деяких активів та зобов'язань (наприклад, фінансових інструментів):

- а) *Біржові ринки*. На біржових ринках ціни закриття можна легко отримати і загалом вони представляють справедливую вартість. Прикладом такого ринку є Лондонська фондова біржа.
- б) *Дилерські ринки*. На дилерському ринку дилери готові торгувати (купувати або продавати за свій власний рахунок), забезпечуючи тим самим ліквідність завдяки використанню свого капіталу для утримування запасу позицій, для яких вони створюють ринок. Як правило, ціни попиту та пропозиції (які представляють ціну, за якою дилер прагне купити, та ціну, за якою дилер прагне продати, відповідно) можна отримати легше, ніж ціни закриття. Позабіржові ринки (для яких ціни повідомляються відкрито) – це дилерські ринки. Дилерські ринки також існують для деяких інших активів та зобов'язань, в тому числі деяких фінансових інструментів, товарів та фізичних активів (наприклад, обладнання, яке було в користуванні).
- в) *Посередницькі ринки*. На посередницькому ринку брокери намагаються знайти покупців та продавців, які відповідають один одному, але вони не готові купувати та продавати за свій власний рахунок. Іншими словами, брокери не користуються своїм власним капіталом, щоб утримувати запас позицій, для яких вони створюють ринок. Брокер знає ціни попиту та пропозиції, запропоновані відповідними сторонами, але кожна сторона, як правило, не знає вимог іншої сторони стосовно ціни. Ціни завершених операцій інколи можна отримати. Посередницькі ринки включають комунікаційні електронні мережі, у яких для заявок на придбання та продаж знаходять відповідні їм заявки, а також ринки комерційної та житлової нерухомості.

- г) *Ринки без участі посередників.* На ринках без участі посередників операції, як первинні, так і операції перепродажу, сторони здійснюють самостійно, без посередника. Про такі операції відкритої інформації мало.

Ієрархія справедливої вартості (пункти 72–90)

Вхідні дані 2-го рівня (пункти 81–85)

B35 Приклади вхідних даних 2-го рівня для конкретних активів та зобов'язань:

- а) Своп фіксованої для отримання і змінної для сплати ставки відсотка на основі своп курсу на Лондонському міжбанківському ринку депозитів (ЛІБОР).* Вхідними даними 2-го рівня буде своп курс ЛІБОР, якщо такий курс можна спостерігати для звичайних інтервалів котирування для практично усього терміну свопу.
- б) Своп фіксованої для отримання і змінної для сплати ставки відсотка на основі кривої дохідності, деномінованої в іноземній валюті.* Вхідними даними 2-го рівня буде своп курс на основі кривої дохідності, деномінованої в іноземній валюті, якщо такий курс можна спостерігати для звичайних інтервалів котирування для практично усього терміну свопу. Це буде у тому випадку, коли термін свопу 10 років, і такий курс можна спостерігати для звичайних інтервалів котирування у 9 років, за умови, що будь-яка обґрунтована екстраполяція кривої дохідності для року 10 не буде значущою для оцінки справедливої вартості свопу в цілому.
- в) Своп фіксованої для отримання і змінної для сплати ставки відсотка на основі облікової ставки конкретного банку для першокласних грошових зобов'язань.* Вхідними даними 2-го рівня буде облікова ставка банку для першокласних грошових зобов'язань, отримана шляхом екстраполяції, якщо екстрапольовані дані підтверджені відкритими ринковими даними, наприклад, завдяки кореляції зі ставкою відсотка, яка спостерігається на ринку протягом практично усього терміну свопу.
- г) Трирічний опціон на акції, що обертаються на біржі.* Вхідними даними 2-го рівня буде притаманна волатильність акцій, отримана шляхом екстраполяції до року 3 за наявності обох таких умов:
 - а.* ціни на однорічні та дворічні опціони на акції є відкритими;
 - б.* екстрапольована притаманна волатильність трирічного опціону підтверджується відкритими ринковими даними для практично всього терміну опціону.

В такому випадку притаманну волатильність можна отримати шляхом екстраполяції притаманної волатильності однорічних чи дворічних

опціонів на акції та підтвердження отриманих даних на основі притаманної волатильності для трирічних опціонів на акції зіставних суб'єктів господарювання, за умови, що така кореляція з однорічною та дворічною змінністю встановлена.

- г) *Ліцензійна угода.* Для ліцензійної угоди, яка купується при об'єднанні бізнесу, і про яку придбаний суб'єкт господарювання (сторона ліцензійної угоди) нещодавно вів переговори з не пов'язаною стороною, вхідними даним 2-го рівня буде ставка роялті у договорі з не пов'язаною стороною на початку виконання угоди.
- д) *Готова продукція в пункті роздрібного продажу.* Для запасів готової продукції, придбаної при об'єднанні бізнесу, вхідними даними 2-го рівня буде або ціна для клієнтів на роздрібному ринку, або ціна для роздрібних торговців на гуртовому ринку, скоригована з урахуванням різниць між станом та місцем знаходження об'єкту запасів та зіставними (тобто подібними) об'єктами запасів так, щоб оцінка справедливої вартості відображала ціну, яка була б отримана в операції продажу запасів іншому роздрібному продавцеві, який виконає необхідні дії для завершення продажу. Концептуально, оцінка справедливої вартості буде однаковою, незалежно від того, що буде скориговано – роздрібну ціну (коригування вниз), чи оптову ціну (коригування вгору). Загалом для оцінки справедливої вартості слід використовувати ціну, яка потребує найменшого обсягу суб'єктивних коригувань.
- е) *Будівля утримувана та у користуванні.* Вхідними даним 2-го рівня буде ціна за квадратний метр будівлі (коефіцієнт оцінки), виведена з відкритих ринкових даних, наприклад, коефіцієнти, виведені з цін у відкритих операціях із зіставними (або подібними) будівлями у подібних місцях розташування.
- є) *Одиниця, що генерує грошові кошти.* Вхідними даними 2-го рівня буде коефіцієнт оцінки (наприклад, показник прибутковості чи доходу або подібний показник діяльності), виведений з відкритих ринкових даних, наприклад, коефіцієнти, виведені з цін у відкритих операціях із зіставними (тобто подібними) бізнесами, з урахуванням операційних, ринкових, фінансових та нефінансових чинників.

Вхідні дані 3-го рівня (пункти 86–90)

В36 Приклади вхідних даних 3-го рівня для конкретних активів та зобов'язань:

- а) *Довгостроковий валютний своп.* Вхідним даним 3-го рівня буде ставка відсотка у визначеній валюті, яка не є відкритою і яку не можна підтвердити відкритими ринковими даними через загальноприйнятні інтервали котирування або іншим чином для практично усього строку валютного свопу. Ставки відсотка у валютному свопі – це ставки

свопу, обчислені на основі кривих дохідності відповідних країн.

- б) *Трирічний опціон на акції, що продаються та купуються на біржі.* Вхідним даним 3-го рівня буде історична волатильність, тобто волатильність для акцій, виведена на основі історичних цін на такі акції. Історична волатильність, як правило, не відображає поточних очікувань учасників ринку стосовно майбутньої волатильності, навіть якщо це єдина наявна інформація для визначення ціни опціону.
- в) *Процентний своп.* Вхідними даними 3-го рівня буде коригування до середньоринкової консенсусної (необов'язкової) ціни на своп, складеної на основі даних, які не є безпосередньо відкритими і які не можна підтвердити іншим чином відкритими ринковими даними.
- г) *Зобов'язання щодо виведення з експлуатації, прийняте при об'єднанні бізнесу.* Вхідними даними 3-го рівня буде поточна оцінка з використанням власних даних суб'єкта господарювання про майбутні вибуття грошових коштів, які мають бути сплачені для виконання зобов'язання (включаючи очікування учасників ринку стосовно вартості виконання зобов'язання та компенсацію, яку вимагатимуть учасники ринку за прийняття зобов'язання демонтувати актив), якщо немає інформації, яку можна доволі легко отримати, що вказувала б на те, що учасники ринку користуватимуться іншими припущеннями. Ці вхідні дані 3-го рівня використовуватимуться у методиці теперішньої вартості разом з іншими вхідними даними, наприклад поточною безризиковою ставкою відсотка або скоригованою на величину кредиту безризиковою ставкою, якщо вплив кредитної позиції суб'єкта господарювання на справедливую вартість зобов'язання відображений у ставці дисконту, а не в оцінці майбутнього вибуття грошових коштів.
- г) *Одиниця, що генерує грошові кошти.* Вхідними даними 3-го рівня буде фінансовий прогноз (наприклад, грошових потоків або прибутку чи збитку), побудований за допомогою власних даних суб'єкта господарювання, якщо немає інформації, яку можна доволі легко отримати, що вказувала б на те, що учасники ринку користуватимуться іншими припущеннями.

Оцінювання справедливої вартості у випадку, коли обсяг або рівень діяльності для активу чи зобов'язання значно зменшився

Б37 Справедлива вартість активу чи зобов'язання може змінитися внаслідок значного зменшення обсягу або рівня діяльності для такого активу чи зобов'язання у зв'язку з нормальною ринковою діяльністю для такого активу чи зобов'язання (або подібних активів чи зобов'язань). Щоб визначити на основі наявних доказів, чи сталося значне зменшення обсягу чи рівня діяльності для активу чи зобов'язання, суб'єкт господарювання має оцінити значущість та доречність наступних чинників:

- а) останнім часом відбулося небагато операцій;
- б) ціни котирування не сформовані на основі поточної інформації;
- в) ціни котирування істотно коливаються або у часі, або між провідними учасниками ринку (наприклад, деякими брокерськими ринками);
- г) індекси, для яких раніше спостерігалась висока кореляція зі справедливою вартістю активу чи зобов'язання, очевидно не корелюють з нинішніми показниками справедливої вартості активу чи зобов'язання;
- г) є значне зростання внутрішніх премій за ризик ліквідності, дохідності чи показників діяльності (таких як штрафна ставка відсотка або серйозність збитку) для відкритих операцій або цін котирування при порівнянні зі складеною суб'єктом господарювання оцінкою очікуваних грошових потоків, з урахуванням усіх наявних ринкових даних про кредитний ризик та інший ризик невиконання для активу чи зобов'язання;
- д) широкий спред між цінами попиту та пропозиції або значне зростання такого спреду;
- е) значне зменшення діяльності ринку (або її відсутність) для нових випусків (тобто первинного ринку) для активу чи зобов'язання або подібних активів чи зобов'язань;
- е) мало доступної широкому загалу інформації (наприклад, про операції, що відбуваються на ринку без участі посередників).

Б38 Якщо суб'єкт господарювання зробить висновок про те, що відбулося значне зменшення обсягу або рівня діяльності для певного активу чи зобов'язання порівняно з нормальною діяльністю ринку для даного активу чи зобов'язання (або подібних активів чи зобов'язань), то необхідно виконати подальший аналіз цін операцій або цін котирування. Зменшення обсягу або рівня діяльності саме по собі може не вказувати на те, що ціна операції або ціна котирування не відображає справедливую вартість, або що операція на такому ринку не є звичайною. Проте, якщо суб'єкт господарювання визначить, що ціна операції або ціна котирування не

МСФЗ 13

відображає справедливу вартість (наприклад, можуть бути операції, які не є звичайними), необхідно буде виконати коригування цін операцій або цін котирування, якщо суб'єкт господарювання використовує ці ціни як основу для оцінювання справедливої вартості, і таке коригування може бути значним для оцінки справедливої вартості в цілому. Коригування також можуть бути необхідними за інших обставин (наприклад, коли ціна на подібний актив вимагає значного коригування для того, щоб її можна було порівнювати з ціною на актив, що оцінюється, або коли ціна застаріла).

- B39 Цей МСФЗ не встановлює методологію здійснення значних коригувань цін операцій або цін котирування. Обговорення використання методів оцінки вартості при оцінюванні справедливої вартості див. в пунктах 61–66 та Б5–Б11. Незалежно від того, який метод використовується, суб'єкт господарювання має включити належні коригування на ризик, у тому числі премію за ризик, що відображає суму, яку учасники ринку вимагатимуть як компенсацію за невизначеність, властиву грошовим потокам активу чи зобов'язання (див. пункт Б17). Інакше оцінка не буде достовірним відображенням справедливої вартості. В деяких випадках визначити належне коригування може бути складно. Проте рівень складності сам по собі не є достатньою підставою для виключення коригування з метою відображення ризику. Коригування з метою відображення ризику має відображати звичайну операцію між учасниками ринку на дату оцінки за нинішніх ринкових умов.
- B40 Якщо відбулося значне зменшення обсягу або рівня діяльності для певного активу чи зобов'язання, то відповідною може бути і зміна методу оцінки або використання кількох методів оцінки вартості (наприклад, використання ринкового підходу та методу теперішньої вартості). Визначаючи вагові коефіцієнти для показників справедливої вартості, отриманих завдяки використанню декількох методів оцінки вартості, суб'єкт господарювання має розглянути, наскільки обґрунтованим є діапазон оцінок справедливої вартості. Мета полягає у тому, щоб визначити точку в діапазоні, яка найкраще представляє справедливу вартість за нинішніх ринкових умов. Широкий діапазон оцінок справедливої вартості може вказувати на необхідність проведення подальшого аналізу.
- B41 Навіть якщо відбулося значне зменшення обсягу або рівня діяльності для активу чи зобов'язання, мета оцінки справедливої вартості лишається тією ж. Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж активу чи сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції (тобто не при примусовій ліквідації чи продажі за скрутних обставин) між учасниками ринку на дату оцінки за нинішніх ринкових умов.
- B42 Оцінювання ціни, за якою учасники ринку хотіли б здійснити операцію на дату оцінки за нинішніх ринкових умов, якщо сталося значне зменшення обсягу або рівня діяльності для активу чи зобов'язання, залежить від фактів та обставин на дату оцінки та потребує судження. Намір суб'єкта господарювання утримувати актив або погасити чи іншим чином виконати зобов'язання не є доречним при оцінюванні справедливої вартості, оскільки

справедлива вартість — це оцінка на основі даних ринку, а не оцінка, характерна для суб'єкта господарювання.

Ідентифікація операцій, які не є звичайними

Б43

Визначити, чи є операція звичайною (чи не є звичайною), складніше, якщо відбулося значне зменшення обсягу чи рівня діяльності для активу чи зобов'язання порівняно з нормальною діяльністю ринку для цього активу чи зобов'язання (або подібних активів чи зобов'язань). За таких обставин неправильно було б робити висновок про те, що всі операції на такому ринку є незвичайними (тобто примусовими ліквідаціями або продажами у стані скрути). Серед обставин, які можуть вказувати на те, що операція не є звичайною, такі:

- а) не було адекватної діяльності суб'єкта господарювання на ринку протягом періоду до дати оцінки, щоб могла відбуватися ринкова діяльність, яка є звичайною та звичною для операцій з такими активами чи зобов'язаннями за нинішніх ринкових умов;
- б) був звичайний та звичний маркетинговий період, але продавець пропонував актив чи зобов'язання лише одному учасникові ринку;
- в) продавець перебуває у стані банкрутства чи передачі управління майном у зв'язку з неплатоспроможністю чи у близькому до нього стані (тобто продавець перебуває у скрутному стані);
- г) від продавця вимагали здійснити продаж для виконання регуляторних чи юридичних вимог (тобто продавець був вимушений здійснити операцію);
- г) ціна операції є поза межами діапазону цін інших операцій, здійснених останнім часом з таким самим чи подібним активом чи зобов'язанням.

Суб'єкт господарювання має оцінити ці обставини, щоб визначити, на підставі наявних свідчень, чи є операція звичайною.

Б44

Оцінюючи справедливу вартість або оцінюючи премії за ринковий ризик, суб'єкт господарювання має розглянути таке:

- а) якщо свідчення вказує на те, що операція не є звичайною, суб'єкт господарювання має встановити для ціни такої операції незначний (або нульовий) ваговий коефіцієнт (порівняно з іншими показниками справедливої вартості);
- б) якщо свідчення вказує на те, що операція є звичайною, суб'єкт господарювання має врахувати ціну такої операції. Величина вагового коефіцієнта для ціни такої операції порівняно з іншими показниками справедливої вартості залежатиме від фактів та обставин, скажімо, таких:
 - (i) обсяг операції;

МСФЗ 13

- (ii) зіставність операції з оцінюваним активом чи зобов'язанням;
 - (iii) близькість операції до дати оцінки;
- в) якщо суб'єкт господарювання не має достатньої інформації для висновку про те, чи є операція звичайною, він бере до уваги ціну операції. Проте ціна такої операції може не відображати справедливую вартість (тобто ціна операції не обов'язково є єдиною або основною підставою для оцінювання справедливої вартості або для оцінювання премій за ринковий ризик). Якщо суб'єкт господарювання не має достатньої інформації, щоб зробити висновок про те, чи є певні операції звичайними, суб'єкт господарювання має призначити менший ваговий коефіцієнт для таких операцій у порівнянні з іншими операціями, що, як відомо, є звичайними.

Суб'єктові господарювання не потрібно докладати надмірних зусиль, щоб визначити, чи є операція звичайною, але він не повинен ігнорувати інформацію, яку можна доволі легко отримати. Якщо суб'єкт господарювання є стороною операції, то передбачається, що він має достатньо інформації, щоб зробити висновок про те, чи є операція звичайною.

Використання цін котирування, наданих третіми сторонами

Б45 Цей МСФЗ не забороняє використовувати ціни котирування, надані третіми сторонами, такими як сервіси ціноутворення або брокери, якщо суб'єкт господарювання визначив, що ціни котирування, надані такими сторонами, складені відповідно до цього МСФЗ.

Б46 Якщо відбулося значне збільшення обсягу чи рівня діяльності для активу чи зобов'язання, суб'єкт господарювання має оцінити, чи визначені ціни котирування, надані третіми сторонами, з використанням поточної інформації, яка відображає звичайні операції, або із застосування методу оцінки вартості, який відображає припущення учасників ринку (включаючи припущення стосовно ризику). Визначаючи вагові коефіцієнти для ціни котирування як вхідні дані для оцінки справедливої вартості, суб'єкт господарювання встановлює менші вагові коефіцієнти (порівняно з іншими показниками справедливої вартості, які відображають результати операцій) для котирувань, які не відображають результат операцій.

Б47 До того ж, характер котирування (наприклад, чи є котирування індикативною ціною, чи твердою пропозицією) слід взяти до уваги, встановлюючи вагові коефіцієнти для наявного свідчення, причому більші вагові коефіцієнти слід призначити для котирувань, наданих третіми сторонами, які представляють тверді пропозиції.

Додаток В

Дата набрання чинності та перехідні положення

Цей додаток є невіддільною частиною цього МСФЗ і має таку саму силу, що й інші частини цього МСФЗ.

- B1 Суб'єкт господарювання застосовує цей МСФЗ для річних періодів, які починаються 1 січня 2013 р. або пізніше. Застосування до вказаної дати дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує цей МСФЗ для періоду до вказаної дати, він розкриває цей факт.
- B2 Цей МСФЗ застосовується перспективно станом на початок річного періоду, у якому він застосовується вперше.
- B3 Вимоги розкриття інформації, викладені у цьому МСФЗ, не обов'язково застосовувати у порівняльній інформації, наданій для періодів до першого застосування цього МСФЗ.
- B4 Документ “Щорічні удосконалення МСФЗ. Цикл 2011–2013 рр.”, випущений у грудні 2013 р., змінив пункт 52. Суб'єкт господарювання застосовує цю зміну до річних періодів, що починаються 1 липня 2014 р. або пізніше. Суб'єкт господарювання застосовує цю зміну перспективно з початку того річного періоду, у якому МСФЗ 13 був уперше застосований. Більш раннє застосування дозволяється. Якщо суб'єкт господарювання застосовує цю зміну для періоду, що починається раніше зазначеної дати, він розкриває цей факт.
- B5 МСФЗ 9, випущений у липні 2014 року, вніс зміни до пункту 52. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни, коли застосовує МСФЗ 9.
- B6 МСФЗ 16 «Оренда», випущений у січні 2016 року, вніс зміни до пункту 6. Суб'єкт господарювання застосовує ці зміни, коли застосовує МСФЗ 16.